

CERCETĂRILE ARHEOLOGICE DE LA NOVOSELSKOE - SATU NOU. CAMPANIILE 1997 - 1998

În perioada august-septembrie 1998 expediția arheologică ucraineano-româno-moldovenească la Dunărea de Jos a efectuat săpături în două monumente cu mai multe nivele de locuire, aflate pe malul stâng al cursului inferior al Dunării - Horodiștea Novoselskoe II și așezarea Orlovka II (raionul Reni, regiunea Odessa). Expediția a fost organizată de către Muzeul de arheologie din Odessa al Academiei Naționale de Științe a Ucrainei, Institutul Român de Tracologie din București și Universitatea de Stat din Chișinău (Republica Moldova), în baza Protocolului de colaborare. Săpăturile au fost efectuate în conformitate cu programul științific al cercetărilor comune la Dunărea de Jos, întocmit între Muzeul arheologic din Odessa al ANS a Ucrainei, Institutul Român de Tracologie, Facultatea de Istorie a Universității de Stat din Chișinău (Rep. Moldova) pentru perioada 1997-2000. Lucrările în ambele monumente au fost posibile și prin "Autorizațiile" de tipul N=1 și N=2, eliberate pe numele V.P. Vančugov, N=89/125, din 11.06.1998, și N=91/125, din 11.06.1998.

Din colectiv au făcut parte: din partea Muzeului din Odessa - V.P. Vančugov - directorul Muzeului - șeful expediției; I.V. Bruiako - cercetător științific - șef adjunct al expediției; A.S. Nazarov - angajat; S.A. Semak - desenatoare; L.V. Subbotin - desenator tehnic; din partea Institutului Român de Tracologie - dr. V. Sîrbu - șef adjunct al expediției, V. Bărcă - cercetător științific și dr. I. Pâslaru; din partea Universității de Stat din Chișinău - prof. dr. I. Niculiță - decanul Facultății de Istorie - șef adjunct al expediției, C. Ciriinpei - masterand, S. Burciu - desenatoare, un grup de studenți de la Facultatea de Istorie. Din cadrul colectivului au mai făcut parte V.M. Cojocari - însărcinat cu aprovizionarea, directorul Centrului de Turism pentru Tineret din satul Novoselskoe și Orlovka (raionul Reni, reg. Odessa). Finanțarea săpăturilor a fost asigurată de Institutul Român de Tracologie.

Cercetările s-au desfășurat în trei sectoare, situate în partea sudică a promontoriului, înalt de 5-7 m, față de lunca Dunării.

În sectorul Sudic s-au depistat 29 de complexe: a) encolitic - 3 morminte, b) epoca getică (sec. II - I a. Chr.) - un bordei, un monnânt și 21 de gropi, c) epocile dacică și daco-romană (sec. I - II p. Chr.) - un șanț și o groapă, d) epoca modernă - un mormânt.

În sectorul Sud-estic s-au identificat 4 gropi, toate din Hallstatt-ul mijlociu (sec. IX - VII a. Chr.), plus piese din La Tène-ul timpuriu, răspândite în stratul arheologic.

În sectorul Nordic au fost intersectate vestigiile sistemului de apărare a așezării getice (valul, șanțul), din păcate distrus aproape în totalitate.

Obiectivele principale ale expediției, conform programului, au fost săpăturile arheologice și cercetările periegetice, în monumentele amintite, pentru evidențierea și cercetarea nivelelor și complexelor hallstattiene, getice și daco-romane.

Cercetările de periegeză și sondaje în horodiștea Novoselskoe II au fost efectuate, în 1997, și, de aceea, obiectivul principal în campania din 1998 a fost cercetarea sistematică în sectorul Sudic și, după posibilități, și în cel Sud-estic, unde au fost descoperite complexe getice și hallstattiene¹.

Horodiștea se află la 5 km sud de satul Novoselskoe, pe un promontoriu nu foarte înalt, până la 7m, față de terasa Dunării².

DESCRIEREA COMPLEXELOR

Sectorul Sudic

Sectorul Sudic se află în partea de sud a promontoriului, între cherhana și casele din marginea "orașelului bulgăresc" (fig. 6). Suprafața sectorului este acoperită cu iarbă. În 1997, aici au fost făcute două șanțuri perpendiculare, S1 și S2 (vezi raportul tehnic din 1997), care au scos în evidență *Bordeiul nr. 1*, un *șanț* și *Groapa nr. 1*. În acest loc a fost deschis sectorul *Sudic*, astfel încât ambele

șanțuri au fost încadrate în suprafața sectorului. Sectorul "Sudic" are o lungime de 20 m, o lățime de 15 m, deci o suprafață de 300 m²; el se întindea, pe latura cea mai lungă, în direcția vest-est. Întreaga suprafață a sectorului a fost împărțită în carouri de 5x5 m.

Stratigrafia (fig. 7a) generală a săpăturii a fost studiată, în 1997, pe profilele celor două șanțuri perpendiculare (S1 și S2), care taie suprafața săpăturii de la nord spre sud (pe linia ce desparte carourile B și C - șanțul 2) și profilul sudic (șanțul 2).

Profilul sudic al săpăturii are următoarea situație stratigrafică: stratul superior, "vegetal", are până la 10-15 cm, mai jos, până la adâncimea de 25-35 cm, avem un strat de cernoziom, distrus în unele locuri prin intervențiile din perioadele modernă și contemporană. Marea parte a intervențiilor în acest strat, precum și în cel următor, mai timpurii, sunt puse în legătură cu funcționarea mănăstirii (nivele cu resturi de construcții, gropi mici, umplute cu resturi de construcții, fragmente de lipitură) și în legătură cu al II-lea război mondial (tranșeea ce taie părțile sudică și vestică a săpăturii). Mai jos avem un strat de cernoziom, cu pete de argilă (10-20 cm grosime) în care au fost depistate, practic, toate complexele, după care urmează pământul steril arheologic.

Tranșeea. Conturul tranșeei, în formă de zigzag, a fost evidențiat, în 1997, în S1. Săpăturile ulterioare au arătat că această tranșee, după toate probabilitățile din timpul războiului al II-lea mondial, taie părțile sudică și vestică ale săpăturii (fig. 7). Tranșeea a fost evidențiată pe toată suprafața, având adâncimea 0,40-0,45 m, de la nivelul actual de călcare. Lățimea ei variază între 0,60 m și 1,00 m, adâncimea între 1,10 și 1,40 m, de la nivelul la care a fost descoperit. Probabil tranșeea a fost săpată în marginea sudică a promontoriului, ca parte componentă a sistemului defensiv de la graniță, în 1940-1941.

Șanțul I (fig. 7b). Dinspre sud spre nord, cu mici devieri spre NE, săpătura este tăiată de șanțul I, descoperit în 1997, în S1. Conturul lui poate fi observat la adâncimea 0,50-0,55 m, de la nivelul actual de călcare. Lungimea părții cercetate a șanțului este de 15 m, iar lățimea de 1,60-2,00 m, cu adâncimea 0,60-0,85 m. În secțiune el are forma semiovală, dar peretele vestic prezintă și câteva "trepte". Profilul șanțului este identic pe toată lungimea cercetată (fig. 10/3). Au fost deschise și câteva casete, una pe direcția A-A, în caroul CD-2. Umplutură șanțului este de aceeași natură - cernoziom cu pete de argilă. Dat fiind faptul că în caroul CD-2 șanțul taie Gropile 16, 17 și 19, putem trage concluzia că el a fost săpat după încetarea funcționării acestor complexe. Materialul arheologic din șanț este reprezentat din fragmente ceramice și oase de animale.

Bordeiul nr. 1 (fig. 8-9) În partea de SE a săpăturii a fost cercetat, parțial încă din 1997, *Bordeiul nr. 1*, conturul lui fiind identificat de la adâncimea 0,50 m, de la nivelul actual de călcare, în caroul AB-1.

În plan, bordeiul are o formă ovală neregulată, orientat, pe axa lungă, în direcția NV-SE. În profil are o formă complicată, cu multe trepte, polițe și nișe. Dinspre SV spre NE, *Bordeiul nr. 1* este tăiat de tranșeea din timpul celui de-al II război mondial, care a intersectat pereții de SV și NE, în partea lor superioară. Dar, în cea mai mare parte, bordeiul s-a păstrat bine, ceea ce ne permite să restabilim aproape în întregime forma lui.

Lungimea gropii bordeiului, în partea superioară, atinge 4,65-4,75 m, cu lățimea 2,25-2,40 m; adâncimea variază între 1,80 și 2,30 m, de la nivelul depistării conturului (sau 2,30-2,70 m de la nivelul actual de călcare)³.

Spre fundul gropii, dimensiunile se micșorează, ele fiind de 4,20x1,80-1,90 m. Cam pe la mijlocul gropii, în pereții bordeiului au fost săpate câteva polițe și nișe, mai ales în părțile de SE și NV. Podeaua, formată dintr-un strat de pământ bătătorit, este ușor înclinată spre vest. La fundul gropii, în peretele sudic, a fost săpat un *cuptor* de formă aproape dreptunghiulară în plan, dar, totuși, destul de mult rotunjită, având dimensiunile de 1,20x0,90 m. Partea păstrată a bolții cuptorului avea forma unei cupole, cu grosimea lipiturii bolții atingând 10-15 cm. Secționarea

cupătorului a arătat că el era umplut cu cenușă de culoare gri-neagră, în amestec cu lut. Pe vatra cupătorului a fost observat un strat subțire de cărbune (fig. 9).

Pe fundul bordeiului, în colțul nord-estic, a fost identificată o adâncitură de formă neregulată. Între aceasta și vatra de foc se află un martor de lut, cu înălțimea de 0,20 m, în care a fost făcută o mică groapă ($D=0,15$ m, $A=0,25$ m), care, cel mai probabil, a aparținut unui stâlp de susținere.

Un interes deosebit îl constituie numărul mare de oase umane, cu urme evidente de tăiere și arsură (fragmente de craniu, maxilarul, cât și oase postcraniene) descoperite în umplutura din partea de nord-est a bordeiului⁴.

În Bordeiul nr. 1 a fost concentrată cea mai mare parte a materialului descoperit până acum (fig. 23). În general, datarea bordeiului propusă în 1997, anume - sfârșitul sec. III-prima jumătate a sec. II a.Chr., rămâne valabilă. Ca bază pentru datare au servit cele trei ștampile descoperite în 1997 (două din Rhodos - fig. 30/3, 6 - și una din Sinope) și partea de mijloc a unui kantharos cu firnis negru, din sec. II a.Chr., probabil de proveniență histriană (fig. 23/8). La continuarea cercetării bordeiului în 1998 nu au fost descoperite materiale, care ar putea contrazice datarea propusă. Fragmentul din ceașca cenușie, lustruită, cu partea inferioară bombată și caneluri oblice, a ajuns în bordei întâmplător, poate fi datat, aproximativ, în Hallstattul mijlociu (Babadag III).

Groapa nr. 1 (fig. 10/2) are o formă rotundă în plan ($D=1,00$), cu adâncimea de 0,80-0,90 m și a fost depistată la adâncimea de 0,60 m, de la suprafața actuală. Pereții gropii nu au aceeași formă, uneori fiind aproape verticali, altelei ei se largesc spre fund, care este aproape plat.

Umplutura este omogenă, fiind formată din cernoziom lutos. Cel mai probabil, groapa a fost umplută într-un timp foarte scurt. Materialul ceramic este reprezentat de câteva fragmente de vase lucrate cu mâna, din argilă comună, unele ornamentate cu brăuri alveolate, și fragmente de amfore (fig. 28/9). Se datează în epoca La Tène.

Mormântul nr. 1 a fost descoperit la 2,00 m mai la sud de Groapa nr. 1. Conturul gropii, oval, s-a ivit încă de la adâncimea de 0,50 m, de la suprafața actuală. Adâncimea gropii este de 0,65 m, lungimea de 2,00 m și lățimea de 0,70 m. Defunctul, întins pe spate, este orientat NV-V. Scheletul este foarte bine păstrat, dar n-a avut inventar. Starea foarte bună a scheletului și poziția stratigrafică ne duc cu gândul că acest mormânt a fost efectuat într-un trecut apropiat, probabil chiar în acest secol.

Groapa nr. 2 (Fig10/1) a fost observată la 0,45 m, de la nivelul actual de călcare, la 0,20 m spre NV de Bordeiul nr. 1. Ea are, în plan, o formă rotundă, cu diametrul de 1,00 m, lărgindu-se ușor spre fund ($DB=1,10$ m; $A=0,40$ m).

Umplutura este construită din argilă. *Materialul arheologic* a lipsit aproape cu desăvârșire. Se datează în epoca La Tène.

Groapa nr. 3 (fig. 11/1). Depistată în caroul D-5, la adâncimea de 0,4 m, are, în plan, forma rotundă, cu diametrul de 1,15 m și adâncimea de 0,40 m, pereții sunt verticali. În partea sud-vestică, la nivelul fundului gropii, a fost săpată o nișă de formă semiovală, cu lungimea 0,60 m și lățimea 0,10 m.

Umplutura era formată din pământ argilos de culoare cenușie-închisă. *Materialul arheologic* a lipsit cu desăvârșire. Probabil aparține epocii La Tène.

Groapa nr. 4 (fig. 12). Descoperită în caroul D-3, la adâncimea 0,45 m, de la nivelul actual de călcare. În partea superioară are o formă ovală-neregulată, cu dimensiunile de 1,50x2,50 m, orientată E-V, și cu adâncimea de 1,35 m. Spre fund, groapa se lărgeste brusc înspre vest; în partea estică, are două trepte, late de 0,40-0,50 m și înalte de 0,50 m fiecare. Diametrele bazei sunt de 1,80x2,40 m; fundul este plat și bătătorit. La adâncimea de 0,40 m, de la gura gropii, aproximativ pe mijloc a fost descoperită o grămadă de oase de animal (vacă?), anume picioare și coaste, în ordine anatomică, ce ocupau o suprafață de 0,80x0,60 m; grosimea grămezii de oase era de 0,20 m.

Umplutura era formată din pământ de culoare deschisă, plus fragmente de amfore elenistice. Se datează în epoca La Tène.

Mormântul nr. 2 (fig. 4/2;12). La curățarea părții vestice a gurii Gropii nr. 4 a fost descoperit un mormânt, care a fost parțial afectat de marginea vestică a acestei gropi. Mormântul a fost descoperit la adâncimea de 0,70 m, de la nivelul actual de călcare, într-un strat de pământ steril arheologic, în care a fost săpată și Groapa 4. Conturul exact al gropii de mormânt nu se deosebea aproape cu nimic de sterilul arheologic format din argilă de culoare galben deschis; s-a presupus că ea avea o formă aproape dreptunghiulară, orientată pe direcția N-S. Groapa de mormânt are lungimea de aproximativ 1,00 m, cu adâncimea de 0,40 m; partea ei estică e tăiată de marginea Gropii nr. 4. De la scheletul defunctului s-au păstrat, neatinse, craniul, mâna dreaptă, piciorul drept și o parte din bazin. După poziția oaselor s-a apreciat că defunctul a fost înmormântat în poziția chiruită, culcat pe spate, orientat cu capul spre vest; capul a căzut mai jos în raport cu umerii. Mâna dreaptă, întinsă, avea palma lângă bazin; piciorul drept, îndoit de la genunchi, s-a păstrat în poziție verticală. Sub craniu, ca și în jurul lui, pe fundul gropii a fost sesizat un strat gros de 1 cm de ocru. Granulele de ocru au fost observate și pe cotul mâinii drepte. Lângă cotul drept a fost găsită o mărgică (L=5mm; D=2,5mm) din os, de formă cilindrică, de culoare roz. Mormântul se datează, probabil, în perioada eneolitică.

Groapa nr. 5 (fig. 13). Observată în caroul D-3, la adâncimea 0,50 m. În partea superioară, groapa are formă ovală, neregulată, cu dimensiunile 1,35x1,70m și adâncimea de 1,25 m. Spre fund, groapa se lărgeste brusc. Fundul gropii are formă aproape rotundă, cu diametrele de 2,25-2,30 m și este plat. Au fost făcute două secțiuni, perpendiculare una pe alta, deoarece groapa are o umplutură de natură diferită (pământ și argilă). A fost stabilită următoarea succesiune stratigrafică a umpluturii gropii: de la gură până la adâncimea de 0,65 m era pământ negru cu cenușă, apoi un strat gros de pământ de culoare mai deschisă cu cenușă; sub acesta se afla un strat de pământ de culoare cenușie, iar la fund un strat de pământ afânat de culoare brună, cu adaos de argilă. Din umplutură provin în jur de 200 fragmente arse de lipitură, plus câteva fragmente de vase modelate cu mâna și de amfore elenistice. Se datează în epoca La Tène (fig. 37).

Groapa nr. 6 (fig. 11/2) Observată la adâncimea 0,60 m, de la nivelul actual de călcare, la 1,70 m spre vest de peretele estic al săpăturii în carourile A2-3. Partea de sud-vest a gropii a fost tăiată de tranșeea militară. În partea superioară, groapa are o formă ovală-neregulată și dimensiunile 1,40x1,80 m. Pereții superiori sunt verticali, dar, de la mijloc, se îndepărtează ușor unul de altul, la fund groapa având dimensiunile 1,80x2,00 m. În partea de sud a fost săpată o mică nișă, adâncă de 0,30 m.

Umplutura este din pământ argilos de culoare deschisă. La fundul gropii, în special în părțile sudică și estică, s-a putut observa un strat subțire de cărbuni și faptul că, în părțile sudică și estică, pereții gropii sunt arși. În umplutura gropii erau răspândite, în mod echilibrat, fragmente de ceramică lucrată cu mâna și la roată, amfore elenistice și oase de animale (fig. 37).

După cum am mai menționat, aici s-au descoperit 6 fragmente de buze provenind de la fructiere ornamentate, uneori, cu proeminențe semisferice, care nu apar mai devreme de sec. II a.Chr. și sunt răspândite până în sec. I a.Chr. În orice caz, în așezarea Orlovka II, în complexele din sec. I-II p.Chr., cercetate în 1998, astfel de vase nu s-au descoperit. Pentru o datare târzie a complexului pledează partea inferioară a unei amfore de Chios, a cărui picior are o formă intermediară între tipurile 4.34 și 5.6, după clasificarea făcută de A. P. Abramov⁵. Din punct de vedere cronologic, aceasta ar corespunde cu a doua jumătate a sec. II a.Chr. - începutul sau chiar prima jumătate a sec. I a.Chr. Un fragment de toartă cu nervuri, confecționată din pastă de culoare roșietică, modelată la roata olarului, probabil, de la o strachină, a fost lipit cu un alt fragment descoperit în strat, în caroul D3, în partea vestică a săpăturii.

Se datează, probabil, în prima jumătate a sec. I a.Chr.

Groapa nr. 7 (fig. 14), cea mai mare, a fost descoperită în caroul B3, la adâncime 0,50 m, de la nivelul actual. Are formă ovală-neregulată în partea superioară, cu dimensiunile de 1,70x2,40 m, fiind orientată vest-est. Adâncimea gropii variază între 1,50 și 1,80 m. Spre bază, groapa se lărgește considerabil, având dimensiunile la fund de 2,56x3,00 m. În trei părți diferite ale gropii au fost săpate nișe. În partea de nord-vest, la adâncimea 1,20 m de la gura gropii este săpată o nișă cu dimensiunile 0,50x0,80 m, în partea vestică, la aceeași adâncime, este o nișă cu dimensiunile de 0,80x1,20 m. În partea sud-estică, la fund, este a treia nișă, de 1,00x1,10 m, adâncită, în fund, cu 0,30 m. În plus, într-o nișă mică a fost descoperită o carapace de broască țestoasă. Pe fundul gropii sunt împrăștiate fragmente de lipitură arsă, de culoare brun-deschisă și roșietică, plus cărbune. În umplutură a fost găsită ceramică lucrată cu mâna, cât și la roată, plus oase de animale (fig. 28/11; 37).

O șampilă a fost descoperită pe mânerul unei anfore, de la care se păstrează și resturile buzei; ea este mică, dreptunghiulară, și conține ligaturi și monograme neclare. Centrul din care provine este neclar, dar s-ar putea să fie din Knidos. În acest caz, datarea ei poate varia între al doilea sfert și sfârșitul sec. III a.Ch., dacă ținem cont de tabelele existente referitoare la șampilile din Knidos (V. Grace; N.V. Efremov). Pentru o datare mai timpurie pledează, însă, gâtul unei amfore de Heraclea, descoperită în această groapă. În același timp, fragmentul buzei unui *kantharos* cu firmis negru poate fi datat în perioadă elenistică târzie. Un fragment similar a fost descoperit, în 1997, în Bordeiul 1, iar alt fragment, de la alt *kantharos*, în 1998. Din categoria descoperirilor individuale face parte o fusaiolă din lut de formă conică.

Groapa se datează, probabil, în a doua jumătate a sec. III a.Chr.

Groapa nr. 8 (fig. 15/1) are în partea superioară forma ovală; a fost descoperită în caroul C2, la adâncimea 0,50 m; fundul este plat ($A=0,70$ m; $DG=1,35 \times 1,65$ m; $DB=1,95 \times 2,40$ m).

Umplutura gropii diferă după culoare și conținut. În partea superioară a gropii, umplutura este din pământ brun-închis cu pete de argilă. Spre fund, a existat o lentilă de pământ de culoare gri, în amestec cu cenușă, gros de 10-15 cm. Chiar pe fund a fost un strat de pământ brun-închis cu amestec de argilă. Materialul arheologic este dispersat uniform în umplutură.

Toate cele 35 fragmente de amfore descoperite aici aparțin tipului cu gâtul subțire, confecționate din pastă de culoare deschisă, cu torți ce au un profil complicat. Dintre descoperirile individuale merită atenția o mică solniță (?) și un obiect din os (coastă de vacă?) utilizat la curățirea pieilor, plus câteva fragmente de vase modelate cu mâna (fig. 37).

Este singurul complex care poate fi, sigur, datat în primele secole p.Chr.

Groapa nr. 9 (fig. 16), a fost observată în colțul nord - vestic al săpăturii, la adâncimea 0,53 m de la nivelul actual ($A=0,38$ m; $D=1,20 \times 1,40$ m). Are, în plan, formă ovală, aproape rotundă, cu pereții ușor arcuiți și fundul plat. Partea sud - estică a gropii este tăiată de Groapa 10. Menționăm că este singurul caz în care o groapă este tăiată de altă groapă, dacă nu ținem cont de acelea tăiate de tranșee.

Umplutura este din pământ argilos mai întunecat, plus câteva fragmente de vase modelate cu mâna și de amfore elenistice (fig. 37).

Se datează în epoca La Tène.

Groapa nr. 10 (fig. 16), depistată în caroul D-2, la adâncimea 0,53 m, de la nivelul actual, are, în plan, o formă rotundă ($A=0,60$ m; $DG=1,15$ m). Partea nordică a gropii intră sub peretele nordic al săpăturii. Spre mijloc groapa se îngustează, ca apoi să se lărgască spre fund, care este plat.

Umplutura e de natură diferită; partea superioară este din pământ argilos, mai negru, cu grosimea de 0,35 m; sub acest strat există o lentilă de pământ de culoare cenușie-aurie, după care, până la fund, a existat un strat de pământ de culoare aurie, cu amestec de cărbune.

Materialul arheologic, răspândit destul de uniform în umplutura gropii, a constatat din puține fragmente de vase modelate cu mâna și de amfore elenistice, plus mai multe oase de animale (fig. 37).

Se datează în epoca La Tène.

Groapa nr. 11 (fig. 17/1) a fost depistată în caroul D-3, la adâncimea de 0,55 m, de la nivelul actual, de forma rotundă, în plan ($A=0,63$ m; $DG=1,20$ m; $DB=1,40$ m.). Fundul este plat și puternic ars, existând și un strat, de 10-15 mm. grosime, de cărbune, peste care a fost așezat un strat de lipitură de culoare brună - deschisă. În partea de sud a gropii, în umplutură, s-au descoperit două cranii de cal, unul în poziție aproape verticală, altul culcat pe o parte, ambele cu botul spre vest - nord - vest. Sub craniul culcat pe o parte au fost descoperite fragmentele maxilarului unui al treilea cal, de dimensiuni mai mici (mânz?), foarte prost conservate. În partea nord-vestică a gropii s-a constatat existența unei grămezi de oase de cal, în special oasele membrelor inferioare⁶. În imediata apropiere de această grămadă, în partea de nord-nord-vest, au fost descoperite 5 figurine antropomorfe, patru dintre acestea erau puse în rând (fig. 26). Tot aici, în marginea de nord a gropii, s-au descoperit oase umane - două falange de la mâini și capătul încheieturii osului coapsei (femurului) și un cerculeț în formă de disc, cu gaură pe mijloc. În plus, grămada de oase de animal și figurinele antropomorfe au fost acoperite cu un strat gros de pământ. În partea de nord a gropii, la fund, pe toată circumferința au fost depuse picioarele din față, cu copitele, a doi cai, în ordine anatomică.

În *umplutura* gropii s-au găsit fragmente de ceramică lucrată cu mâna și la roata olarului (fig. 25).

Caracterul umpluturii și al inventarului permite clasificarea ei în categoria celor de cult. Două cranii de cal și maxilarul altuia, plus oasele picioarelor din față, cele câteva falange de la o mână umană și cele 5 figurine antropomorfe, toate acestea fac să difere mult acest complex de celelalte. Un interes deosebit prezintă figurinele antropomorfe (fig. 26). După tipul lor și după materialul care le însoțește, ele pot fi atribuite grupului de plastică antropomorfă pe care V. Sîrbu o datează în sec. I a.Chr. - I p.Chr. (așa-numita perioadă a "dacilor clasici")⁷. Pe baza fragmentelor ceramice, groapa poate fi datată, cel mai probabil, în sec. I a.Chr.

Groapa nr. 12 (fig. 17/3) a apărut în caroul C-3 la adâncimea 0,55 m, de la nivelul actual; are, în plan, o formă aproape rotundă lărgindu-se spre fund, care este plat ($A=0,90$ m; $DG=1,40 \times 1,60$ m; $DB=1,80 \times 1,90$ m).

Umplutura are caracter divers. Secționarea gropii, efectuată pe direcția nord-sud, a înregistrat următoarea situație stratigrafică: în partea superioară era, în special, pământ argilos de culoare închisă în amestec cu lipitură și lentile de cenușă, după care urmează un strat masiv de lipitură arsă, gros de 12-13 cm, sub care era un strat subțire de pământ negru-auriu. În umplutură au fost găsite bucăți mari de lipitură și fragmente ceramice (fig. 27; 37). Dintre descoperiri mai menționăm un fragment de lipitură în forma unui mâner lucrat grosolan. În umplutură s-au găsit fragmente de vase getice modelate cu mâna, de amfore elenistice, oase de animale și lipitură arsă (fig. 37).

Aici s-a descoperit o ștampilă de Rhodos, rotundă și conține numele meșterului într-o formă prescurtată (Heraclid?). Datarea acestei ștampile este importantă și pentru că ceramica din această groapă, în ansamblul său, este cea mai spectaculoasă și interesantă din acest sector. Aici s-au descoperit trei fragmente de cești lucrate cu mâna, cu fundul îngust și cu pereții evazați, formă clasică în ceramica dacică. Unul din aceste fragmente este ornamentat cu două brăie alveolare, perpendiculare unul pe altul (fig. 27/2). A fost restaurat profilul unui borcan lucrat cu mâna, ornamentat cu butonași conici în partea superioară a corpului (fig. 27/4). Două fragmente mari proveneau de la vase lucrate cu mâna, cu pereții drepecți sau ușor bombați și cu un decor plastic complicat, decorul constă din butonași mai mari, uniți prin brăuri orizontale sau în semicerc, plus încă trei brăuri alveolare ce pleacă în jos (fig. 27/6). Un fragment cenușiu, lustruit, provenea de la buza unei fructiere. O mare cantitate de astfel de fragmente a fost descoperită în Groapa nr. 6. Un alt fragment provenea de la buza unui vas cu pereții subțiri, confecționat din pastă de culoare roșietică, modelat la roată, păstrând și urmele unei torți (urcior?). Destul de neobișnuită este partea inferioară a unei cești lucrată cu mâna, cu o toartă pe fund, care are un orificiu, probabil tot ceașcă-opaiț

(fig. 27/5). Acesta poate fi însă doar capacul de la o afumătoare. Pe lângă fragmentul părții superioare a unei amfore cu șampilă pe mâner, s-a descoperit un fragment identic neșampilat care, aproape sigur, provenea de la o amforă de Rhodos.

Încadrarea cronologică a complexului în cauză pare destul de largă. Vasul modelat cu mâna, care a putut fi întregit, poate fi atribuit tipului clasic de ceramică getică din sec. IV-III a.Chr. În același timp fragmentele de cești datează din sec. II-I a.Chr. Datarea mai poate fi restrânsă cu ajutorul ștampei amintite. Deocamdată, însă, nu poate fi citit numele funcționarului de pe șampilă și nici stabilită funcția lui, dar lipsa prepoziției "ετη" ne permite să credem că este ștampila unui meșter. Totuși, înclinăm să credem că datarea complexului în sec. II a.Chr. este cea mai plauzibilă⁸.

Mormântul nr. 3. În Groapa 12, chiar în marginea ei nordică, la adâncimea de 12 cm de la nivelul la care a fost observată, s-a descoperit un craniu uman (fig. 17/3). Conturul gropii de mormânt nu putea fi observat în argilă. După aceea, au mai fost scoase la iveală resturi din oasele umărului, omoplatului și mâinii stângi, care era întinsă spre sud-est. Craniul era în pământ argilos și avea fața întoarsă spre sud-est. Se poate aprecia că defunctul a fost întins pe spate, cu mâinile întinse de-a lungul capului și capul orientat spre nord-vest. Cea mai mare parte a gropii de mormânt a fost, probabil, distrusă atunci când a fost făcută Groapa nr. 12. Nu avea inventar.

Groapa nr. 13 (fig. 17/2) depistată în caroul B-3, la adâncimea 0,54 m de la nivelul actual, de formă rotundă în plan, cu pereții verticali ($A=0,30$ m; $D=1,30$ m).

Umplutura constă din pământ afănat, în amestec cu argilă de culoare mai închisă, plus două fragmente de vase modelate cu mâna și două de amfore elenistice (fig. 37). Se datează în epoca La Tène.

Groapa nr. 14 (fig. 18/1), depistată lângă peretele nordic al săpăturii, la marginea dintre carourile A3- B3, la adâncimea de 0,55 m de la nivelul actual, era de formă rotundă în plan ($A=0,80$ m; $DG=1,10$ m; $DB=1,47$ m). Partea nordică a gropii intră sub peretele nordic al săpăturii.

Umplutura constă din argilă de culoare închisă, plus câteva fragmente de vase modelate cu mâna și de amfore elenistice, rare oase de animale (fig. 37).

Se datează în epoca La Tène.

Groapa nr. 15 (fig. 18/2), depistată în caroul B-2, la adâncimea 0,58 m de la nivelul actual; are formă aproape rotundă în plan, cu fundul plat ($A=0,90$ m; $DG=1,40 \times 1,60$ m; $DB=1,70 \times 1,90$ m).

Umplutura constă din argilă de culoare mai închisă și mai deschisă, plus fragmente de vase getice modelate cu mâna și la roată, câteva oase de animale (fig. 37). Se datează în epoca La Tène.

Groapa nr. 16 (fig. 19/1) a fost depistată pe marginea dintre carourile C-2-3, la adâncimea 0,60 m de la nivelul actual, de formă rotundă în plan, cu fundul plat ($DG=1,05$ m; $DB=1,10$ m). S-a stabilit că șanțul tăia partea vestică a Gropii 16. Fundul este drept, iar umplutura constă din pământ argilos.

În *umplutură* au fost descoperite câteva fragmente nesemnificative de ceramică lucrată cu mâna (fig. 37). Se datează, probabil, în La Tène.

Groapa nr. 17 (fig. 19/2) a fost depistată în caroul C-2, la adâncimea 0,60 m de la nivelul actual; deși partea ei vestică a fost tăiată de șanț, s-a reușit, totuși, reconstituirea formei gropii; are formă ovală-neregulată, cu pereții verticali și fundul înclinat spre centru ($A=0,70$ m; $D=1,50 \times 1,80$ m). În partea de vest, spre fundul gropii, a fost făcută o treaptă cu lățimea 0,20-0,30 m și înălțimea 0,20 m. În partea de nord-vest, la fundul gropii, a fost săpată o nișă de formă ovală în plan, cu diametrul de 0,55 \times 0,90 m și înălțimea cupolei de 0,50 m. Nișa a fost săpată mai jos de nivelul fundului gropii cu 0,20 m și cu 0,12 m față de nivelul șanțului care tăia groapa.

Umplutura constă din argilă de culoare brună-închisă, fragmente de vase getice modelate cu mâna, de amfore elenistice, plus câteva oase de animale și lipitură de pereți (fig. 37).

Groapa nr. 18 (fig. 21/2), depistată în caroul C3, la adâncimea 0,60 m, de la nivelul actual, partea vestică a gropii intrând sub peretele nordic al săpăturii, avea formă rotundă în plan, cu pereții verticali și fundul plat ($A=0,55$ m; $D=1,10$ m).

Umplutura constă din pământ afănat de culoare brun-închisă, mai multe fragmente de vase modelate cu mâna, plus două de amforă (fig. 37).

Groapa nr. 19 (fig. 20), depistată în caroul D-2, la adâncimea 0,62 m, de la nivelul actual; partea vestică a gropii a fost tăiată, până la jumătatea adâncimii, de șanț, dar partea inferioară a gropii a rămas neatinsă și are o formă rotundă în plan și tronconică în secțiune, cu fundul plat ($A=1,30$ m; $DG=1,00$ m; $DB=1,90$ m).

Umplutura constă din argilă de culoare mai închisă, în ea descoperindu-se 3 fragmente de ceramică: două modelate cu mâna și unul de amforă (fig. 37).

Groapa nr. 20 (fig. 22) depistată în caroul C-1, la adâncimea 0,55 m, de la nivelul actual, era rotundă în plan și tronconică în secțiune, cu fundul plat ($A=1,40$ m; $DG=0,70$ m; $DB=1,60$ m).

Umplutura constă din pământ argilos, de culoare închisă, în care s-au găsit două fragmente atipice de ceramică, modelate cu mâna.

Mormântul nr. 4 (fig. 22/c), depistat în caroul C-2, în timp ce se curăța Groapa 20. S-a conturat la adâncimea de 0,55 m, de la nivelul actual, și avea groapa orientată N-S, cu o ușoară deviere spre N-NV, fiind de formă ovală-neregulată în plan, cu dimensiunile 0,70x,90 m, cu adâncimea de 0,20-0,25 m; fiind umplută cu argilă de culoare galbenă-deschisă, a fost îngreunată depistarea ei. Defunctul a fost așezat pe spate, cu picioarele îndoite de la genunchi. Picioarele au fost, probabil, secționate de la genunchi și depuse invers, astfel încât călcâiele, apropiate de bazin, au ajuns printre oasele coapselor; faptul nu se datora lungimii gropii, care ar fi permis depunerea normală a cadavrului. Măinile au fost încrucișate pe burtă, astfel încât palma de la mâna dreaptă stă pe cotul mâinii stângi. Defunctul este orientat cu capul spre N-NV, acesta fiind căzut ușor spre dreapta. Partea de nord-est a gropii a fost distrusă de Groapa nr. 20. Inventar nu a fost descoperit.

Probabil se datează în epoca La Tène, încadrându-se în categoria "*oseminte umane în contexte nefunerare*"⁹.

Groapa nr. 21 (fig. 1) Depistată în caroul A-1, la adâncimea de 0,56 m de la nivelul actual, avea colțul de sud-est tăiat de tranșee. Groapa are formă rotundă în plan, cu fundul plat și pereții verticali ($A=0,25$ m; $D=0,80$ m).

Umplutura constă din argilă (sau pământ argilos). Materialul arheologic lipsește.

Groapa nr. 22 (fig. 21/3) Depistată în caroul A1, la 0,50 m est de Bordeul 1, la adâncimea 0,60 m de la nivelul actual; de formă ovală în plan, dar tronconică în profil, cu fundul plat ($A=0,70$ m; $DG=1,05 \times 1,20$ m; $DB=1,60 \times 1,85$ m).

Umplutura constă din pământ argilos de culoare cenușie închisă, în care s-a descoperit doar un fragment de vas lucrat cu mâna.

Mormântul nr. 5 (fig. 4/1; 15/2). A fost descoperit la curățirea suprafeței caroului A1, la 0,60 m spre NE de la Groapa 21, la adâncimea 0,60 m de la nivelul actual. Conturul gropii a putut fi cu greu observat în solul argilos, dar se poate presupune că era orientată N-S. Adâncimea de la nivelul la care a fost depistată este de 0,23 m. Defunctul, cu capul spre nord, era pe spate, cu picioarele îndoite din genunchi, cu oasele mâinilor, până la coate, întinse de-a lungul corpului. Picioarele, îndoite de la genunchi sub un unghi de 45-59°, s-au păstrat cu genunchii în sus. Craniul defunctului a căzut cu fața în jos, în raport cu vertebrele de la gât. La spatele craniului, în zona vertebrelor de la gât, a fost descoperit un vârf de săgeată din silex, iar în fața craniului o așchie de șist (ardezie), iar deasupra umărului drept un vas modelat cu mâna - o cupă cu două tortițe cu găuri, confecționată din pastă de culoare roșie. Vasul are analogii în ceramica culturii Tripolie, de la sfârșitul fazei mijlocii - începutul fazei târzii. Mormântul nr. 5 formează, probabil, împreună cu mormintele 2 și 3, un grup ce datează din eneolitic.

DESCRIEREA MATERIALULUI

Caracteristica generală a materialului rezultat din săpătură permite aprecierea că majoritatea complexelor din această săpătură, după ceramică și stratigrafia orizontală, sunt relativ sincrone (durata de 100-150 ani). Printre descoperiri predomină vasele ceramice și alte obiecte din lut ars (fusaiole și fragmentele unor obiecte din lut puțin ars, cu o mare cantitate de paie în pastă).

S-au descoperit doar câteva fragmente care pot fi atribuite obiectelor din fier.

În general, vasele descoperite în complexe pot fi împărțite în felul următor: 55% - fragmente de amfore; 41% - vase lucrate cu mâna și 4% - ceramică lucrată la roată¹⁰. Oasele de animale sunt, în total, de 956 (fig. 37).

Fragmentele de amfore sunt extrem de fărâmițate. Din 511 fragmente, doar 46 provin de la corpul unor amfore la care se poate urmări un profil; doar 7 sunt picioare. Aproape toate fragmentele ce pot fi identificate aparțin tipurilor de amfore ce provin din Rhodos, Knidos, Cos, Sinope, perioada mai târzie, și din centre neidentificate. S-au găsit 6 ștampile pe toatele amforelor (fig. 30), din care trei provin din complexe.

Șanțul nr. 1. De aici provine o ștampilă de Rhodos, la care s-a păstrat doar denumirea lunii. Aceasta este a treia ștampilă fragmentară (ținând cont de cele două găsite în 1997), descoperită în sectorul sudic al șanțului. Toate trei pot fi încadrate, cronologic, în ultimul sfert al secolului III a.Chr. Celălalt material din umplutură se încadrează în aceeași epocă, dar, în nivelele superioare, se întâlnesc fragmente de amfore din pastă de culoare deschisă, datând din primele secole p.Chr. Astfel, șanțul s-ar putea data în primele secole ale erei creștine.

Materialul ceramic din celelalte gropi (4-5, 9-10, 13-15, 17-18) este comparabil cu cel descris în celelalte; în special după colecția de ceramică lucrată cu mâna, fragmentele provin de la vase cu gura invazată sau cu pereții ușor bombaji și buza ușor evazată. Decorul lor constă din brăie orizontale și verticale, proeminențe mici, mai des dreptunghiulare, uneori cilindrice; brăiele sunt duble sau chiar triple, aproape toate alveolate. Fragmentele de amfore din complexele amintite sunt, de obicei, din pereții acestora și au dimensiuni mici. În total, doar 27 fragmente de vase erau modelate la roată. Este cu totul surprinzător de mic numărul de fragmente de vase modelate cu roata - 27 ex., față de cele modelate cu mâna - 383 ex., deci doar 14%. În zona Dunării de Jos, de regulă, procentajul vaselor, ca și varietatea tipologică, sunt mult mai mari. În *Groapa nr. 13* s-a descoperit o fusaiolă. Umplutura din *Groapa nr. 5* a fost foarte bogată în bucăți de lipitură arsă de mărimi diferite (peste 200 ex.).

În *Gropile 16, 19-20, 22* s-au descoperit doar 2-3 fragmente ceramice nesemnificative. În *Gropile 2-3* și *21* nu s-a descoperit material arheologic.

Prin urmare, materialul ceramic din complexele cercetate în 1998 în sectorul Sudic ne permite să presupunem că aceste complexe au funcționat o perioadă scurtă de timp - a doua jumătate a sec. III a.Chr. - sec. II (poate și început de I) a.Chr. Aceste complexe - bordeiul nr. 1 și gropile - au aparținut geților de la Dunărea inferioară, fapt ilustrat de ansamblul ceramicii autohtone.

Marea parte a materialului descoperit în straturile 1 și 2, în special ceramica lucrată cu mâna, corespunde în totalitate tipurilor și formelor descoperite în complexele închise.

Particularități. În primul rând, în strat s-a descoperit o cantitate mare de ceramică lustruită, din perioada hallstattiană. În al doilea rând, în partea de sud-vest a săpăturii (carourile C-1 și D-1) s-a descoperit o mică colecție de ceramică turcească smălțuită, databilă în sec. XII-XIII. În al treilea rând, în straturile săpăturii există mult mai multă ceramică datând din primele secole p.Chr. (în special fragmente de amfore). În straturile săpăturii, în locuri diferite, s-au descoperit încă trei ștampile de Sinope. Una din ele are numele Kleinos (Klinos), fiul lui Hestios și aparține anilor '80 ai sec. II a.Chr. A doua ștampilă conține numele astinomului Miltiades și a olarului Thisos și

datează din anii '70 ai sec. III a.Chr. Încă o șampilă poartă numele astinomului Euharistos, neidentificată încă cu unul din cei trei antinomi cunoscuți cu acest nume în epigrafiile sinopeană. Este interesant faptul că șampilă astinomului Miltiades - a doua șampilă din strat, este mult mai timpurie decât nivelul de bază al complexelor din sectorul "Sudic". În 1997, tot în strat, s-a descoperit o șampilă datată în ultimul sfert al sec. IV a.Chr. În acest fel, probabilitatea existenței în acest sector de vestigii mai timpurii, din perioada gelică a sec. IV a.Chr., este destul de mare.

Tipurile principale de ceramică descoperită în strat pot fi împărțite în următorul fel: 70% - amfore; 29% - ceramică lucrată cu mâna și 1% - ceramică lucrată la roată. În comparație cu procentajul analog din complexe, se observă creșterea numărului de amfore, probabil din cauza creșterii numărului de fragmente din primele secole p.Chr. Tot în corelație cu această creștere s-a diminuat și procentajul de ceramică autohtonă lucrată cu mâna și, mai ales, modelată la roată.

Sectorul Sud-estic

Se află în partea centrală a horodiștei, în dreapta drumului care duce spre satul Novoselskoe. În 1997, aici a fost făcut un șanț de sondaj, care a scos în evidență 2 gropi hallstattiene. În 1998, de la mijlocul secțiunii S4 de sondaj, a fost deschisă, perpendicular, Secțiunea S5, lungă de 25 m, lată de 2 m, plus o altă secțiune, S6, perpendiculară pe ultima, având lungimea de 30 m și lățimea de 1,00 m.

În aceste secțiuni au fost descoperite 2 gropi. Secțiunea a-IV-a/1997 a fost trasată paralel cu șoseaua, în partea ei dreaptă. Secțiunea este orientată N-S, cu lungimea de 30 m și lățimea (fără casetele ulterioare) 1,00 m, adâncimea până la stratul de cultură 35 cm.

Stratigrafia. Pământul arabil formează un strat gros de circa 15 cm. Urmează cernoziomul, gros de circa 20 cm, strat în care se întâlnesc și fragmente de amfore din perioada romană. Aproape în partea de mijloc a secțiunii au apărut contururile a două gropi, una continuând în peretele estic (*Groapa nr. 2*) și alta în cel vestic (*Groapa nr. 1*). Pentru a săpa gropile, în totalitatea lor, secțiunea a fost lătită în aceste locuri.

Groapa nr. 1. Conturul gropii, ce avea forma unui cerc neregulat, a fost depistat la o adâncime de 0,35 m de la nivelul actual de călcare. Dimensiunile ($D=1,00 \times 1,15$ m; $A=0,20-0,25$ m) (fig. 31)

Umplutura gropii era formată dintr-un sol deschis la culoare. Au fost descoperite vase și fragmente de la 11 piese lucrate cu mâna. Printre acestea se evidențiază o grupă de ceramică de bucătărie, foarte grosieră, cât și vase de servit cu suprafața lustruită.

Ceramica semifină este reprezentată de două fragmente mari, de străchini, cu buza invazată, cu profilul întreg (fig. 34/1-2), de la un vas în formă de cană și partea de jos a unui vas mai mare, dar și de fragmente din partea de mijloc de la un vas negru, lustruit, ornamentat cu caneluri. Ceramica grosieră, de bucătărie, este reprezentată de fragmente de la vase de tip borcan, ornate cu mai multe brăuri în relief, crestate sau alveolate, prevăzute cu proeminențe pentru manevrare (fig. 34/6-7). A fost restaurată o cană tronconică, cu gura ușor invazată, prevăzută cu toartă, decorată cu un șir orizontal de alveole (fig. 34/4).

Formele ceramice din *Groapa nr. 1* ne permit să o datăm în Hallstatt-ul mijlociu (sec. VIII - VII a.Chr.).

Groapa nr. 2 (fig. 32). Conturul gropii, rotundă în plan, a fost identificat la adâncimea de 0,35 m de la suprafața actuală și la 2,50 m de la *Groapa nr. 1*. Dimensiuni: $DG=1,60$ m; $A=0,60$ m. În partea superioară pereții gropii sunt verticali, dar mai jos ei se largesc brusc, astfel că diametrul ajunge la $2,40 \times 2,10$ m.

Umplutura gropii este formată din pământ cenușiu-mălăstinos, care are în componența sa pietre și oase de animale. În partea de mijloc a umpluturii avem o lentilă de culoare verzuie-cenușie.

Materialul ceramic, ca și în *Groapa nr. 1*, este format din două grupe, ambele lucrate cu mâna: semifină, pentru servit, și grosieră, de pregătit masa. Prima grupă este preponderent fragmentară, încât nu formează un profil întreg. O atenție deosebită merită două dintre fragmente. Unul reprezintă

profilul întreg al unei căni mari, de culoare neagră, lustruită, destul de bombat în partea de mijloc, ce are în zona de mijloc caneluri late, dispuse în diagonală (fig. 36/2). Al doilea fragment maroniu-închis, lustruit, are ornamente imprimate în forma unor linii în zigzag (fig. 36/1).

Ceramica de gătit este reprezentată de fragmente grosiere de culoare galbenă. Fragmentul de vas ornamentat prin ștampilare aparține, în România, orizontului Babadag II-Cozia, iar în Moldova de silvostepă orizontului Saharna-Solonceni. Acest orizont este datat în sec. X-IX a.Chr. Încă nu știm dacă corespunde acestei datări întregul complex de ceramică de servit din *Groapa nr. 2* și, în special, amintitul fragment negru, lustruit.

Groapa nr. 3. Depistată în S5, la adâncimea de 0,50 m de la nivelul actual, la 3,00 m spre est de marginea vestică a secțiunii. Pentru cercetarea gropii a fost deschisă o casetă de 2,00x2,50 m. Groapa are formă rotundă în plan ($A=0,74$ m; $DG=1,45$ m; $DB=2,20$ m).

Umplutura constă în straturi succesive de argilă, lut galben și cărbune, la fundul ei descoperindu-se fragmente de ceramică, oase de animale, pietre, lipitură. Fundul a fost lipit cu lut de culoare deschisă, care, în urma arderii, a căpătat culoare roz.

Groapa nr. 4 (fig. 33), depistată la 2,80 m spre nord de marginea sudică a secțiunii S6, la adâncimea 0,80 m de la nivelul actual, de formă rotundă în plan ($A=1,20$ m; $DG=1,40$ m; $DB=1,80$ m). În centrul gropii, pe fund, a fost săpată o groapă ovală în plan, cu lungimea de 1,20 m și adâncimea 0,12 m. Pe fundul gropii, în partea estică, au fost găsite două schelete de oi sau capre în poziție anatomică. Sub oasele de animale a fost semnalat un strat subțire de pământ ars, amestecat cu cenușă.

Umplutura gropii constă din pământ argilos, mai întunecat, în care au fost găsite fragmente ceramice lucrate cu mâna și o așchie de silex.

Rezultatele cercetărilor din sectorul Sud-estic întăresc părerea că în această parte a grădiștei sunt amplasate, în principal, complexele orizontului cultural hallstattian. Datarea acestuia a fost propusă, după rezultatele cercetărilor din anii 1988-1989, în sec. IX-VII a.Chr., opinie care rămâne valabilă¹¹. Însă materialul descoperit la suprafața grădiștei și, în special, de la suprafața Secțiunii nr. IV, ne permit să considerăm că, în perspectivă, aici este posibil să descoperim și complexe mult mai târzii. Amintim, în acest sens, fragmentele de amfore, între care piciorul unei amfore de Chios din 2/2 sec.V a.Chr., fragmentele de amfore din pastă deschisă la culoare, din epoca romană.

Sectorul Nordic

Situarea acestui sector, într-o oarecare măsură, este aproximativă, întrucât el corespunde cu amplasarea sistemului de fortificare a grădiștei, urmele căruia le-am planificat să le descoperim în cursul săpăturilor din 1997.

După spusele mai vechilor locuitori din satul Novoselskoe și a observațiilor lui Gh. Năstase, din 1935, valul de pământ traversa întreg promontoriul pe toată lățimea lui, oprindu-se, la est, în porțiunea mlăștinoasă a Lacului Cugurlui și a Lacului Cartal, la vest. Înălțimea lui, așa cum ne spun localnicii, atingea 3-4 m. În legătură cu acesta, este neclar de ce un obiectiv cu o astfel de înălțime și lungime nu a fost trecut pe hărțile Statului Major al Armatei Sovietice. Valul a fost distrus la începutul anilor '70, când a fost ridicat drumul ce ducea spre Dunăre, pentru care s-a folosit pământul valului. Rămășițele valului, cât și șanțul, au fost în totalitate nivelate în cursul construirii magistralei de gaz, pentru care a fost nevoie de săparea de șanțuri de 4 m (în anii 1986-1988).

Astfel, pe locul unde s-a aflat valul și șanțul a fost trasată o secțiune cu o lungime de 30 m și 1 m lățime, orientată N-S (fig. 38). Adâncimea ei, în diferite locuri, era de la 0,70 până la 1,20 m.

Stratigrafia. (profilul vestic al secțiunii). Baza valului a fost din pământ amestecat cu pietriș, surprinsă în partea de mijloc a secțiunii. Lungimea probabilă, după profil, era de 11-14 m. La

ridicarea lui, stratul de deasupra a fost practic luat și locul acoperit cu lut amestecat cu pietriș. Mai la nord, imediat după escarpament, a fost săpat un șanț nu prea adânc (până la 1,00 m), care are în secțiune o formă trapezoidală, cu deschiderea superioară de 1,75 m, iar pe fund de 1,35 m. La nord de acest șanț a fost săpat încă un șanț, adânc de doar 0,40 m, cu deschiderea superioară 1,25 m, iar în partea de jos de 0,30 m; în secțiune, acest șanț are o formă semicirculară. În general, trebuie să recunoaștem că cercetările din acest sector lasă multe întrebări, încă fără răspuns: a) nu cunoaștem încă lățimea exactă a valului; b) destul de mici sunt și șanțurile, luând în considerație înălțimea valului; c) de unde s-a luat pământul pentru ridicarea valului. În cadrul săpăturilor ce vor urma în această așezare, este necesar să se efectueze încă câteva secțiuni, în diferite locuri, pentru a clarifica aceste întrebări.

Fragmentele ceramice descoperite în această secțiune sunt foarte puține și fragmentare. Toate fragmentele sunt din ceramică lucrată cu mâna și doar în partea superioară a fost descoperit un fragment de amforă, probabil din epoca elenistică.

V. P. VANČUGOV (Odessa)

I.V. BRUJAKO (Odessa)

V. SÎRBU (Brăila)

I.T. NICULIȚĂ (Chișinău)

NOTE

1. O primă prezentare, succintă, a cercetărilor s-a făcut de V. P. Vančugov, I. V. Brujako, V. Sîrbu, I.T. Niculiță, *Raskopki Nižnedunaiskoj arheologičeskoj ekspedicii v 1997-1998 gg.*, în *Ohrana i issledovanija pamjatnikov arheologii v Odesskoj oblasti*, Odessa, 1999, p. 28-33; idem, *Issledovanija na levoberežie Nižnego Dunaja*, în *Arheologičny vidkrittja v Ukraïni v 1997-1998rr.*, Kiiv, 1998, p. 62-63.

2. I.V. Brujako, V.M. Cojocar, *Novyi frakijskii pamjatnik Dunaj i nekotorye voprosy političeskoj istorii regiona v tysečeleťii do n.e.*, în *Arheologičeskie issledovanija molodyh učenyh Moldavii*, Kișinev, 1990, p.132 - 142; I.V. Brujako, E. Ju. Novicki, *Grădiștea Novoselskoe II (Satu Nou II) - un nou complex tracic de la Dunărea de Jos*, CAANT, II, București, 1997, p.113-168.

3. Asemenea tipuri de bordei sunt specifice zonei de câmpie locuită de geto-daci; vezi V. Sîrbu, *Dava getică de la Grădiștea, Județul Brăila*, I, Brăila, 1996, p.7-9, 55-58, fig. 4-11.

4. Pentru fenomenul prezenței "osemintelor umane în contexte nefunerare" din epoca La Tène, vezi V. Sîrbu, *Credințe și practici funerare, religioase și magice în lunca geto-dacilor*, Brăila-Galați, 1993, p. 31-36, 86-100.

5. A.P. Abramov, *Antičnye amfory. Periodizacija i hronologija*, B.S., 1993, nr.3.

6. Privitor la înhumările rituale de animale, din Hallstatt și La Tène, vezi V. Sîrbu, *Arh.Mold*, 16, 1993, p. 87-120.

7. Pentru problemele generale și particulare ale prezenței figurinelor antropomorfe în lumea tracică, vezi V. Sîrbu, *Istros*, 5, 1987, p. 91-157; idem, *Banatica*, 12/1, 1993, p. 129 - 175.

8. Pentru tipurile de vase geto-dacice din sec. II a. Chr. - I p. Chr., vezi, îndeosebi, A. Buzilă, *MemAntiq*, 2-3, 1970, p. 237-250, fig. 1-32; *MemAntiq*, 4-5, 1972-1973, p. 93-113, 333-369; V. Căpitanu, *Carpica*, 18-19, 1986-1987, p. 103-213; V. Sîrbu, *Dava getică de la Grădiștea, Județul Brăila*, I, Brăila, 1996, V. Ursachi, *Zargidava. Cetatea dacică de la Brad*, Bibliotheca Thracologica, București, 1995.

9. Vezi nota 4.

10. Întrucât tipurile de vase getice, din sec. IV- III a. Chr., de aici sunt similare, îndeosebi cu cele din zona Dunării de Jos, vom cita câteva lucrări de sinteză: E. Moscalu, *Ceramica traco-getică*, București, 1983; V. Sîrbu (coord.), *Așezări din zona Căscioarele-Greaca-Prundu. Mileniile I î.Hr. - I d.Hr.*, Brăila, 1996; I.T. Niculiță, *Severnye frakijcy v VI - I vv. do n. e.*, Kișinev, 1987; R. Georguyeva, I. Băcivarov, *Trakijski nekropol pri selo Profesor Iširkovo, Silistrensko*, Sofia, 1994; I. T. Niculiță, S. Teodor, A. Zanoci, *Săpăturile arheologice de la Butuceni, raionul Orhei 1995-1996*, în CAANT, II, 1997, p. 292-339

11. Pentru tipurile specifice zonei Dunării de Jos și ale spațiului est-carpatic, vezi îndeosebi, S. Morintz, *Thraco - Dacica*, VII, 1987, p. 39-71; A. László, *Începuturile epocii fierului la est de Carpați*, Bibliotheca Thracologica, VI, București, 1994; O. Levițki, *Cultura Hallstattului canelat la răsărit de Carpați*, Bibliotheca Thracologica, VII, București, 1994.

THE ARCHAEOLOGICAL EXCAVATIONS AT NOVOSELSKOE - SATU-NOU (UKRAINE). 1997 - 1998 CAMPAIGNS

Summary

The traces of the sites are situated on a peninsula-like cape, about 5 kilometers long and 5 to 7 meters high, relative to the Danube's water meadow. The archaeological excavation took place in the southern extremity, an area powerfully affected by the construction of a "Bulgarian town" and by the excavations for a gas pipe and a high-voltage power line.

The excavation areas have been conventionally parceled out into three sectors: Southern, SouthEastern and Northern. In the Northern sector 29 complexes have been found: a) Eneolithic - three tombs; b) the Getic period (III - I centuries BC) - one hut, one tomb and 21 pits; c) the Dacian and Dacian-Roman period - one ditch and one pit; d) the modern period - one tomb.

a) Among the Eneolithic tombs, of the inhumation type, only Tomb 5 had an inventory (one globular pot, one silex arrowhead, one schist sliver) and, deposited under the skull of Tomb 4, ochre and one bone bead.

b) From the Getic complexes we'll mention only the hut and two pits, which by their shape or inventory, differentiate themselves from the others.

c) Hut no. 1, of a considerable size, had an irregular shape, with the diameters of the pit of about 4,75 and 2,40 meters and a depth ranging between 1,80 and 2,30 meters, inside it having been discovered the descending stairs, the shelves used for sleeping and for putting different household objects on them, the oven and the pit for the pole sustaining the roof. It is worth mentioning the presence of human bones - skull fragments, a jaw and postcranial bones, some with cutting and burning marks. The inventory discovered includes a large amount of fragments of Getic and Hellenistic pottery.

The Getic pottery is represented by pots, some of which with alveolated strips, plates and bowls, stemmed cups (fruitpots), lamps etc. Among the Hellenistic imports one notices the amphora stamps - two originating in Rhodes and one in Sinope, not counting one kantharos with black oil varnish. Based on the whole of the inventory, but mostly on the Hellenistic items, the hut can be dated from the end of the third century - the first half of the second century BC

In Pit no. 11 there have been found two skulls and the lower part of the legs of two adult horses, the jaw of a foal, two hand phalanges and the end of a human thighbone and five clay anthropomorphic male figurines. Fragments of Getic pottery have been found in the filling, hand or wheel made, and also two Hellenistic amphorae. Considering the content, the pit, dated from the first century BC, had a cultic character.

In Pit no. 12, a great variety of types of Getic pottery have been discovered, some from the IV - III centuries BC, pottery and bitruncated pottery, with prominences and alveolated strips, but most of them are from II - I centuries BC - lamps, stemmed cups (fruitpots), cylindrical jars, with circular buttons etc. It is worth mentioning an item, similar to the lamps in what regards the shape, but having a handle and a hole in the bottom. Most likely, the pit can be dated in the second century BC.

In the archaeological layer there have been also discovered Getic or Hellenistic items, that can be dated from both the second half of the IV century BC and the first century BC - first century AD. Thus, one can conclude that the inhabitants of the present settlement have been, along the fourth century BC to the first century AD, Getae - Dacians, with a strong Roman presence starting with the first century AD

d) Only two complexes can be dated from the first and second century AD, Ditch no. 1 and Pit no. 8, in which, besides fragmentary pottery and handles from stamped Greek amphorae, there have also been discoveries of items from the first centuries of the Christian period, especially Roman amphorae.

In the archaeological layer there has been found a relatively large amount of fragments of pottery from middle Hallstatt and also from XII - XIII centuries AD.

Four pits have been identified in the South Eastern sector, all dating from middle Hallstatt (IX - VII centuries BC).

Pots and fragments of pottery from 11 items have been discovered in Pit no. 1, of a large typological variety, from both the fine and the coarse category, coming from plates and bowls, a cup, jars, a storage jar, a large polished, black jar. The pit can be dated from VIII - VII centuries BC.

From pit no. 2 one must notice, besides the bowls, plates and jars, one jug fragment having wide horizontal grooves, one on the middle and the other one with ornaments of the Cozia - Brad type. These are the basis for dating the pit, most likely, in IX - VIII centuries BC.

Two adult sheep have been buried in Pit no. 4, laid on a layer of burned soil and ash.

Fragments of early La Tène pottery, including amphorae from Chios, have occurred, dating from the second half of the fifth century BC.

A ditch intersecting the vestiges of the IV - III centuries BC Getic settlement fortification system has been excavated in the Northern sector. Unfortunately, the excavations for the gas pipe and the arrangements in the area have destroyed the fortifications. The bottom of the earth *vallum* has been identified, a *vallum* 11 to 14 meters wide, and the one of the ditch (ditches) in front of it.

Extremely little archaeological material has occurred - a few fragments from hand made pottery and Hellenistic amphorae.

The 1997 - 1998 excavations, aside the ones already made and published, have shown the importance of this site in knowing the historical evolution in the north of the Lower Danube. Settlements and tombs from several periods have been discovered here, dating from Eneolithic to the Middle Ages. The environment suitable for inhabiting and the short distance to the crossing ford of the Lower Danube explain the continuity of habitation of the area.

LIST OF ILLUSTRATIONS

- Fig. 1. Kartal-Orlovka - Satu Nou-Novoselskoe area.
- Fig. 2. Satu Nou - Novoselscoe. Southern sector.
- Fig. 3. Southern sector. A view of the excavations.
- Fig. 4. Tombs Nr. 2,5. The Chalcolithic epoch.
- Fig. 5. Pit Nr. 11 and Tomb Nr. 4.
- Fig. 6-7. Southern sector.
- Fig. 8. Hut Nr. 1.
- Fig. 9. Hut Nr. 1. Profile: N-S and E-W.
- Fig. 10. Pits Nr. 1 and Nr. 2. Ditch Nr. 1.
- Fig. 11. Pits Nr. 3 and. Nr. 6.
- Fig. 12-14. Pits Nr. 4, Nr. 5, Nr. 7.
- Fig. 15.1 Pit Nr. 8.2. Tomb Nr. 5. 3-7- Objects from tomb Nr. 5.
- Fig. 16-19. Pits Nr. 9 - 17.
- Fig. 20. Pit Nr. 19.
- Fig. 21. Pit Nr. 18, 21, 22.

Fig. 22. Pit Nr. 220; Tomb Nr. 4.

Fig. 23. Pottery from Hut nr. 1.

Fig. 24. Objects from Pit Nr. 3.

Fig. 25. Vestiges from Pit Nr. 4.

Fig. 26. Antropomorphic figurines from Pit Nr. 11.

Fig. 27. Vestiges from Pit Nr. 12.

Fig. 28. Archaeological materials: Pit 1(9); Pit 6 (3,4,6); Pit 7 (11); coming from the lauer (1, 2, 5, 8, 10).

Fig. 29. Archaeological materials coming from the layer.

Fig. 30-31. South-Eastern sector. Pit. Nr. 1.

Fig. 32. South-Eastern sector. Pit. Nr. 2.

Fig. 33. South-Eastern sector. Pit. Nr. 4.

Fig. 34. Ceramic materials. Pit. Nr. 1.

Fig. 35. Ceramic materials. Pit. Nr. 2.

Охранные археологические раскопки на поселении Новосельское - Сату Ноу (Украина) 1997 - 1998

Резюме

Следы поселения находятся на возвышенности имеющей форму полуострова, длиной около 5 км, высотой 5-7 м над уровнем поймы Дуная. Археологические исследования проводились на южной Украине возвышенности, сильно поврежденной во время строительства "болгарского городка", прокладки газопровода и высоковольтной линии.

Зоны раскопок были условно разделены на 3 сектора: южный, юго-восточный и северный.

В южном секторе было раскопано 29 комплексов, из которых:

а) *энеолитические* - 3 погребения;

б) *гетские* (III-I в. до н.э.) - одна землянка, одно погребение и 21 яма;

в) *дакийские, дако-римский* ров, одна яма;

г) *современная эпоха* - одно погребение.

а) Из энеолитических погребений совершённых по обряду трупоположения, только погребение № 5 имело инвентарь: сосудик, в котором находились кремневый наконечник стрелы и осколок сланца, а под черепом в погребении 4 находилась охра, а также костяная бусина.

б) Из гетских комплексов следует отметить землянку, а также ямы, которые отличаются от остальных своей формой или инвентарём. Землянка № 1 была больших размеров, неправильной формы, размеры устья около 4,75 x 2,40 м, глубина 1,80-2,30 м. Внутри у входа были выявлены ступеньки и уступы, использовавшиеся как лежанки и полки для домашней утвари, кроме того печь и яма от центрального столба для поддержания крыши. Следует отметить наличие *человеческих костей*: фрагменты черепа, челюсти и шейных костей с многочисленными порезами. Найдено также много фрагментов гетских и греческих сосудов.

Гетская керамика представлена банкообразными сосудами, некоторые с валиком с пальцевыми вдавлениями и упорами, тарелки и миски, фруктовница, чашки-"светильники" и др. Из греческих импортов отметим клеймённые амфоры - две из Родоса и одна из Синопа, а также один чернолаковый канфар. На основе инвентаря, особенно эллинистических находок, землянка может быть датирована концом III - первой половиной II в. до н.э.

В яме № 11 найдено два черепа и нижняя часть ног 2 взрослых лошадей, челюсть жеребёнка, 2 фаланги, головка берцовой кости человека, 5 глиняных антропоморфных статуэток. В заполнении была найдена лепная и гончарная гетская керамика, а также фрагменты эллинистических амфор. Найденный инвентарь позволяет заключить, что яма имела культовый характер и датируется I в. до н.э. В яме № 12 найдено большое количество разнообразной гетской керамики. Часть керамики датируется IV-III в. до н.э.: банкообразные и биусечённоконические сосуды с выступами и валиками с пальцевыми вдавлениями, подавляющее же большинство датируется II-I в. до н.э. (чашка-светильник, фруктовницы, цилиндрические банкообразные сосуды с округлыми упорами). Следует отметить один предмет, похожий по форме на чашечку-светильник, с ручкой и отверстием в донной части. Яма может датироваться вероятнее всего II в. до н.э.

В культурном слое обнаружены гетские и греческие предметы которые могут быть датированы второй половиной IV в. до н. э. а так же I в. до н.э.- I в. н.э.

Можно сделать вывод, что жителями поселения в течении IV в. до н.э.- I в. н.э. были гето-даки, римский же элемент присутствует ещё с I в. до н.э.

в) I-II в. н.э. могут быть датированы только 2 комплекса: траншея № 1 и яма № 8, в которой вместе с фрагментами сосудов и ручками от греческих клеймённых амфор, были найдены предметы первых веков нашей эры, особенно римские амфоры. В археологическом слое найдено сравнительно много фрагментов керамики среднего галыштата, а также керамики XII-XIII в.

В юго-восточном секторе все 4 исследованные ямы относятся к среднему галыштату (IX-VII в. до н. э.). В яме № 1 обнаружены сосуды и фрагменты от 11 экземпляров, очень различной по форме, грубой и тонкостенной керамики, от мисок, горшков, банкообразных сосудов (фрагмент кружки с широкими канелюрами посередине тулова и другой с орнаментом типа Козия-Брад), на основании которого яма может датироваться вероятнее всего IX-VIII в. до н. э.

В яме № 4 были захоронены 2 взрослые овцы, положенные на слой обожжённой земли и пепла. В заполнении найдены фрагменты сосудов из раннего латена, а также фрагменты амфор из Киоса (вторая половина V века).

В северном секторе были пересечены следы оборонительной системы гетского поселения IV-III в. до н.э., к сожалению разрушенной строительством газопровода и работами по благоустройству которые проводились в зоне. Были отмечены следы фундамента земляного вала, шириной 11-14 м и рва (рвов) перед ними. Материалы здесь были малочислены - фрагменты лепных сосудов и греческих амфор.

Исследования 1997-1998 годов, вместе с предыдущими, уже опубликованными, показали важность этого поселения для изучения исторической эволюции к северу от Нижнего Дуная. Здесь обнаружены поселения и погребения разных эпох, от энеолита до средневековья. Благоприятные условия для жизни и приближённость к переправе через Дунай объясняет постоянность заселения зоны.

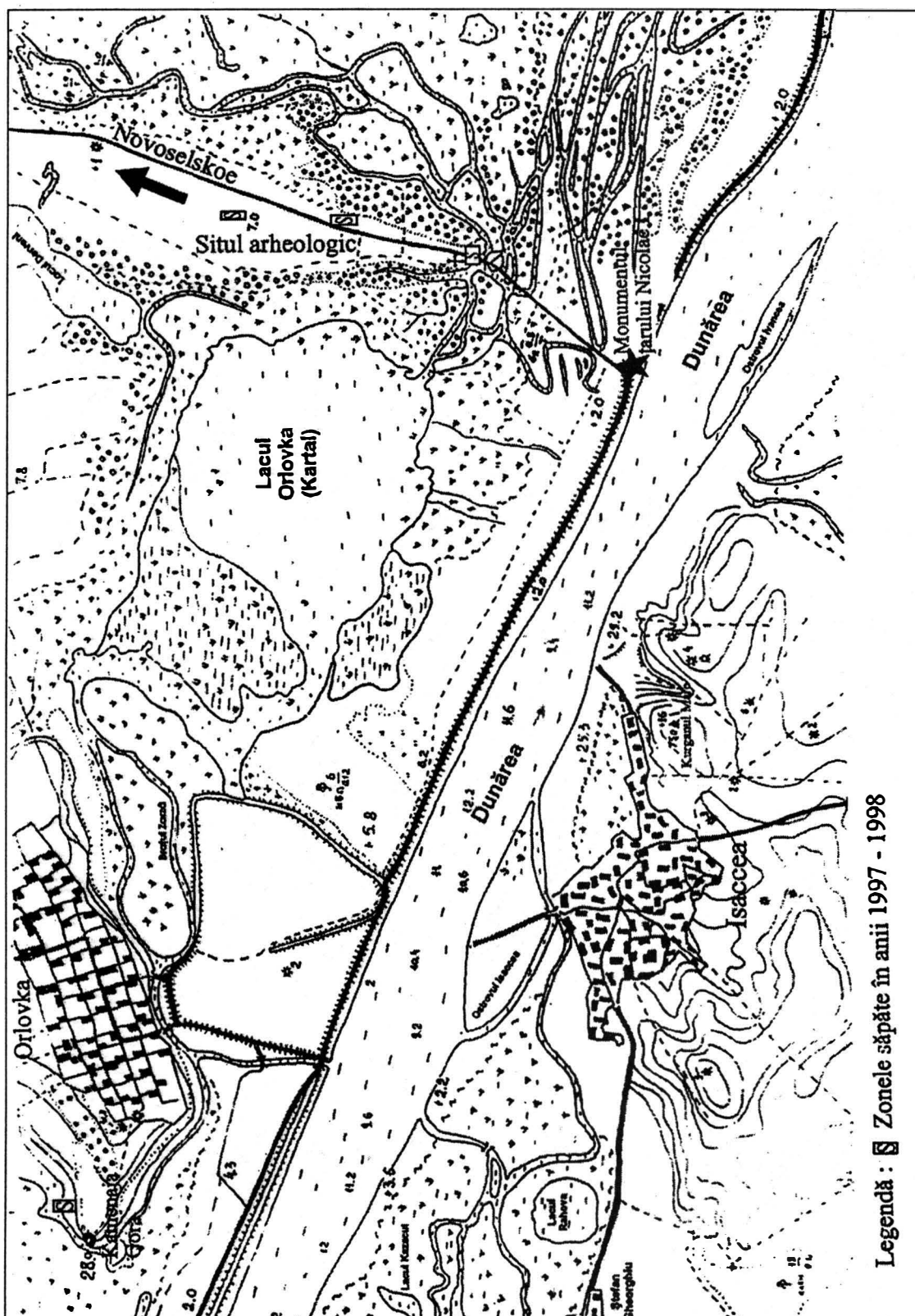
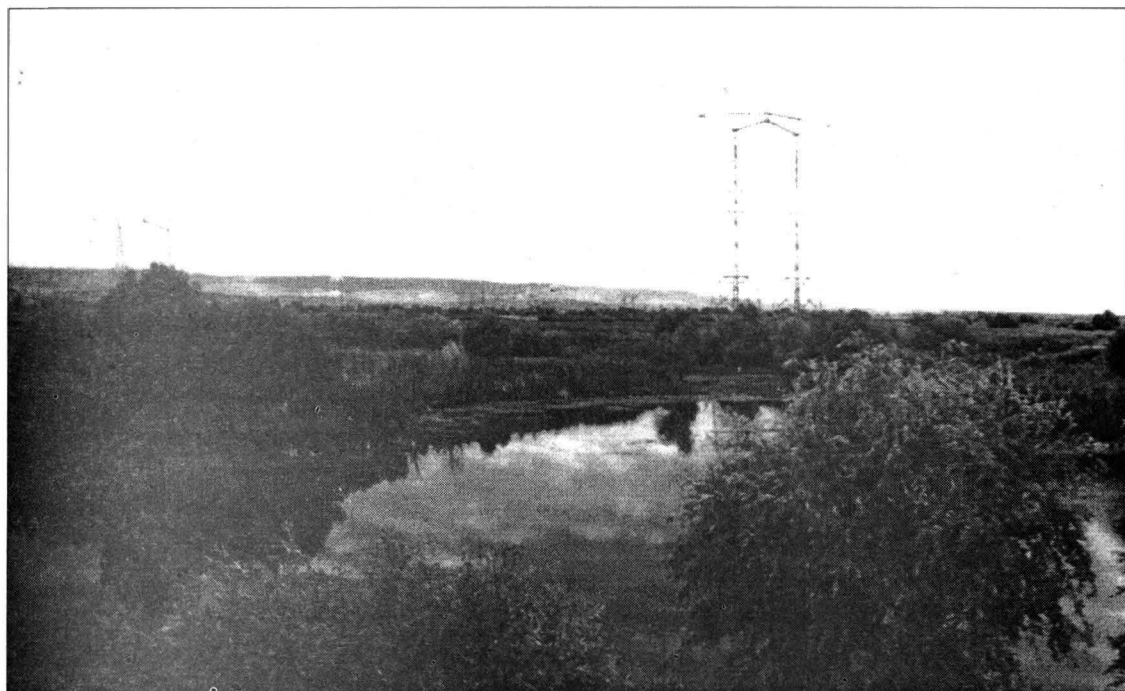

Fig. 1. Zona Orlovka-Novoselskoe (Satu Nou).

1

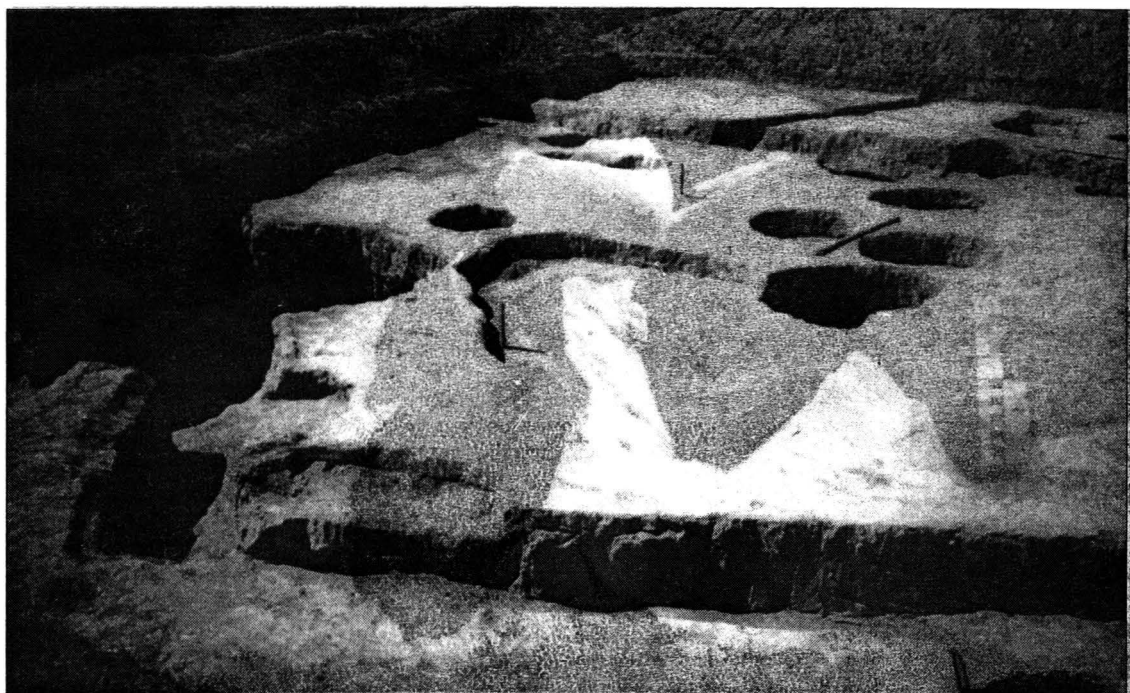

2

Fig. 2. Novoselskoe (Satu Nou)/1997-1998. Sectorul "Sudic".

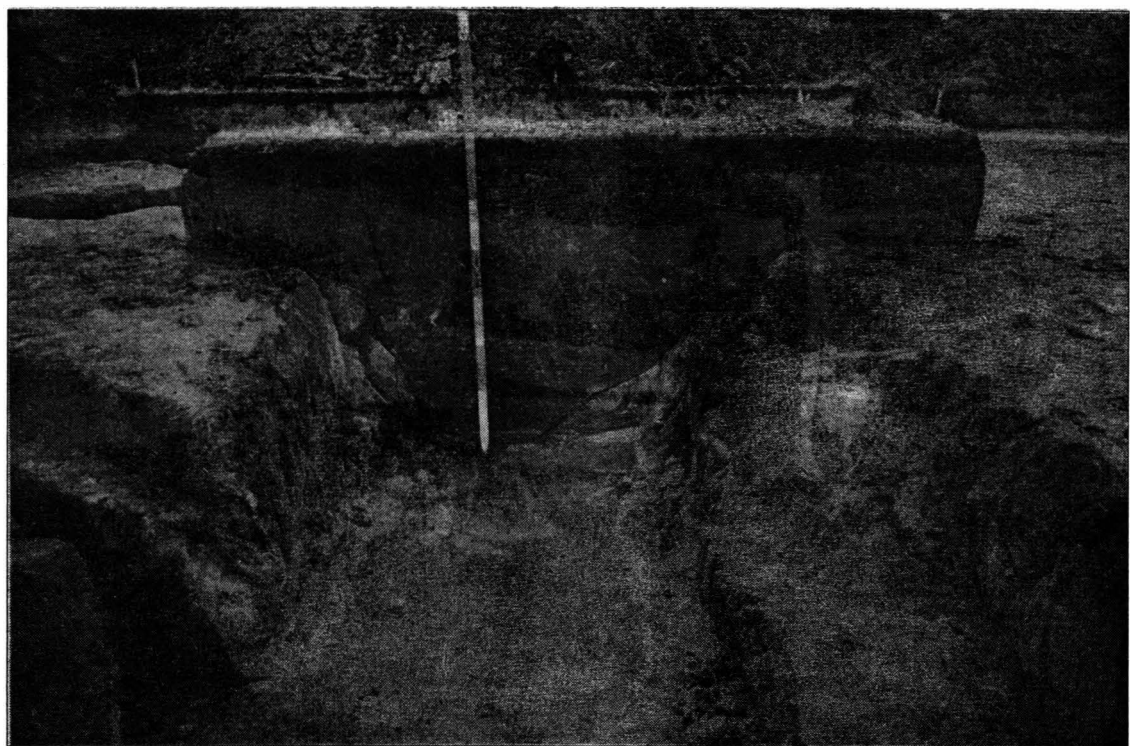
1. Vedere spre Sud (lunca Dunării și Munții Dobrogei);

2. Aspect general de săpătură (vedere spre Sud).

1

I

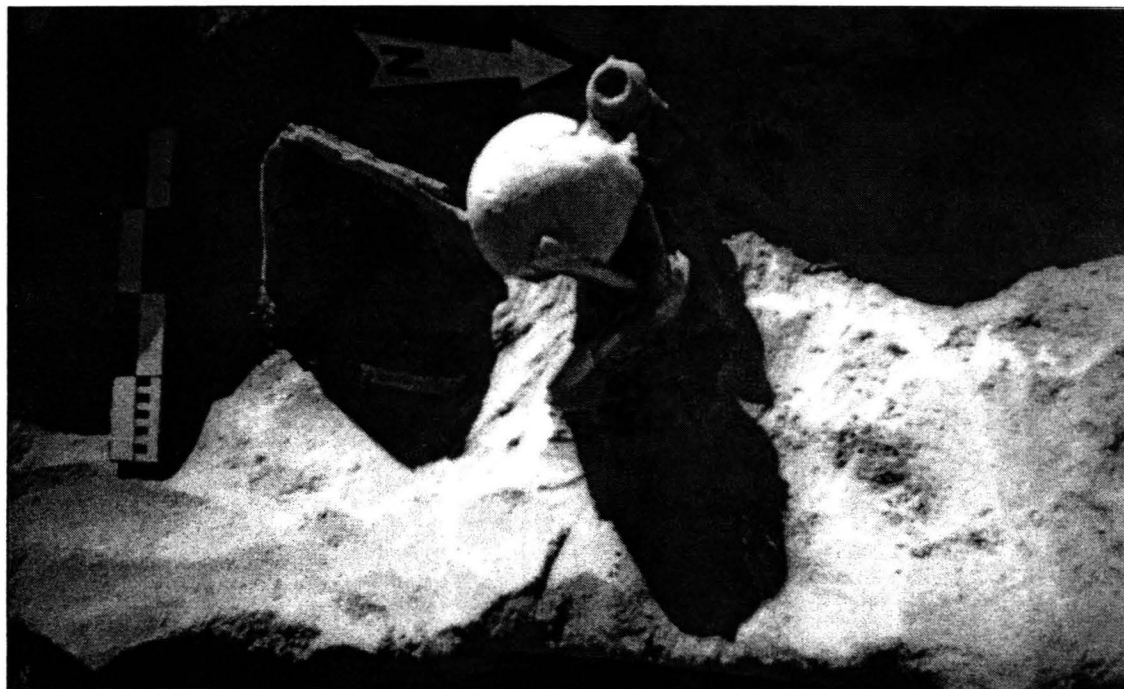

2

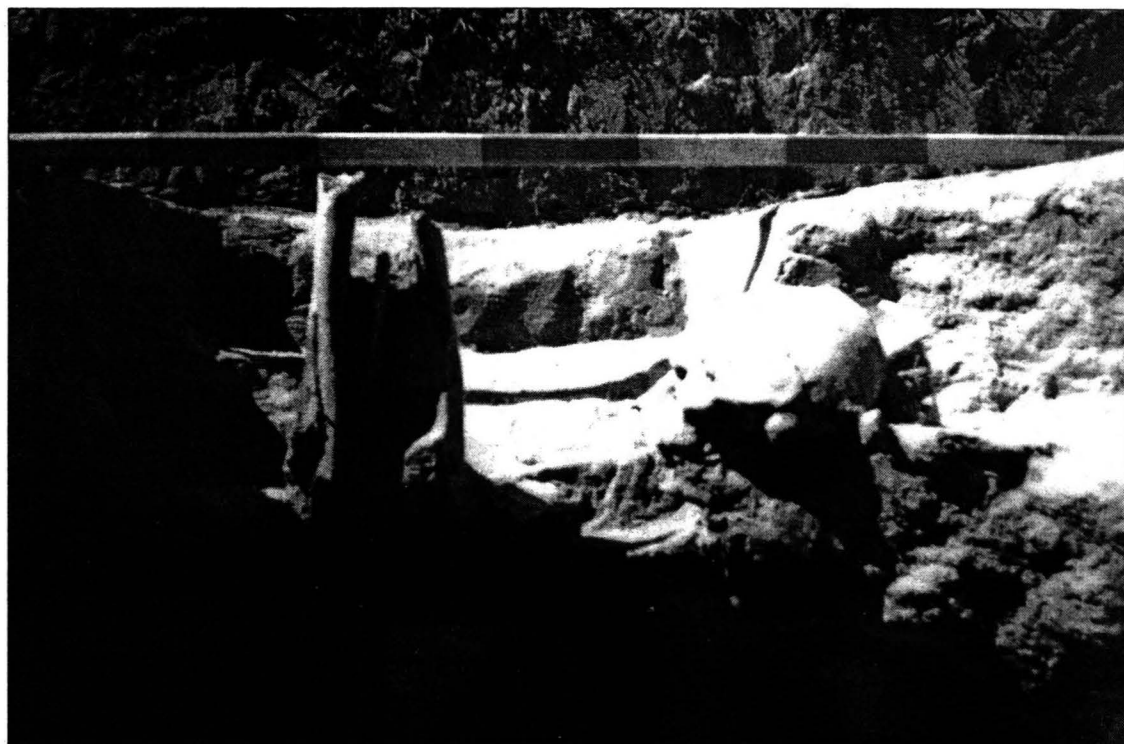
II

Fig. 3. Novoselskoe (Satu Nou)/1997-1998. Sectorul "Sudic".

1. Aspect de săpătură (gropi, bordei, șanț de epocă romană și tranșee de război);
2. Profilul sudic al unui șanț de epocă romană.

1

2

Fig. 4. Novoselskoe (Satu Nou)/1998. Sectorul "Sudic".

1. Mormântul nr. 5 (eneolitic);

2. Mormântul nr. 2 (eneolitic).

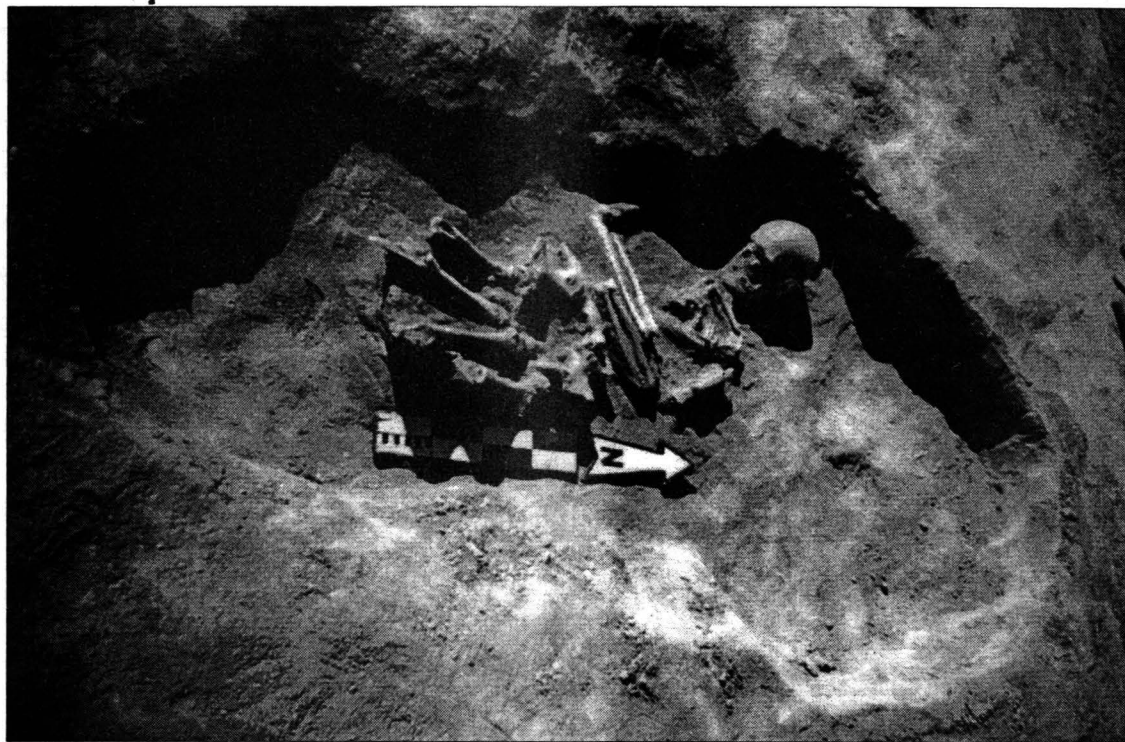
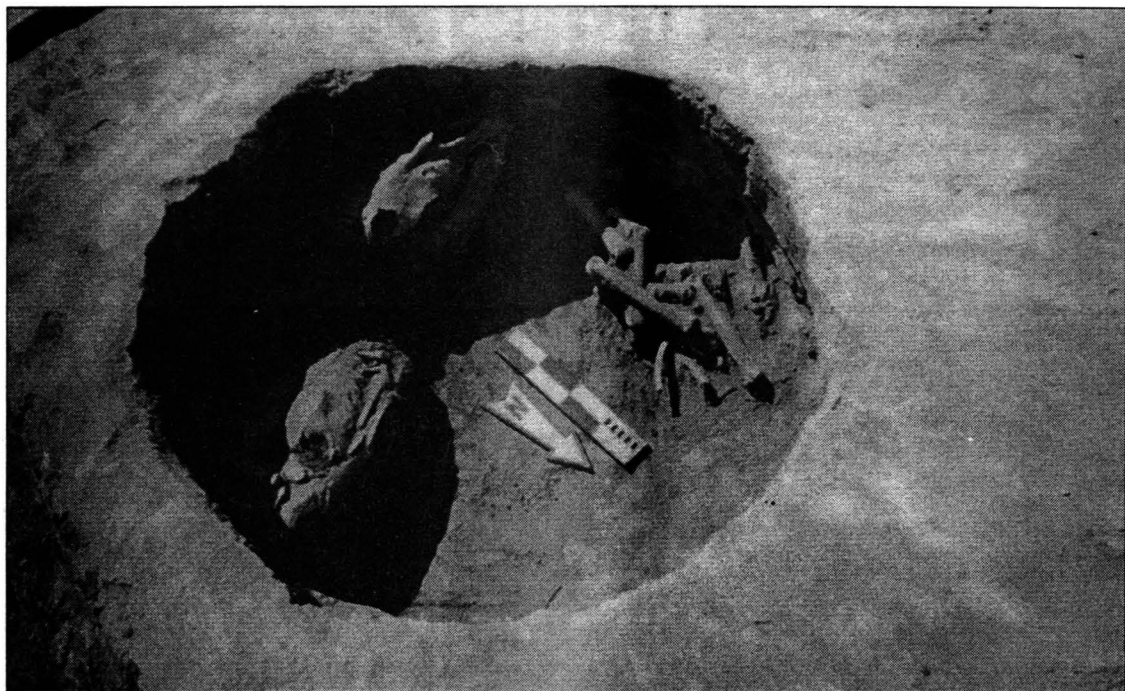

Fig. 5. Novoselskoe (Satu Nou)/1998. Sectorul "Sudic".

1. Groapa nr. 11 (osemințe de cabaline și umane);

2. Mormântul nr. 4 (La Tène).

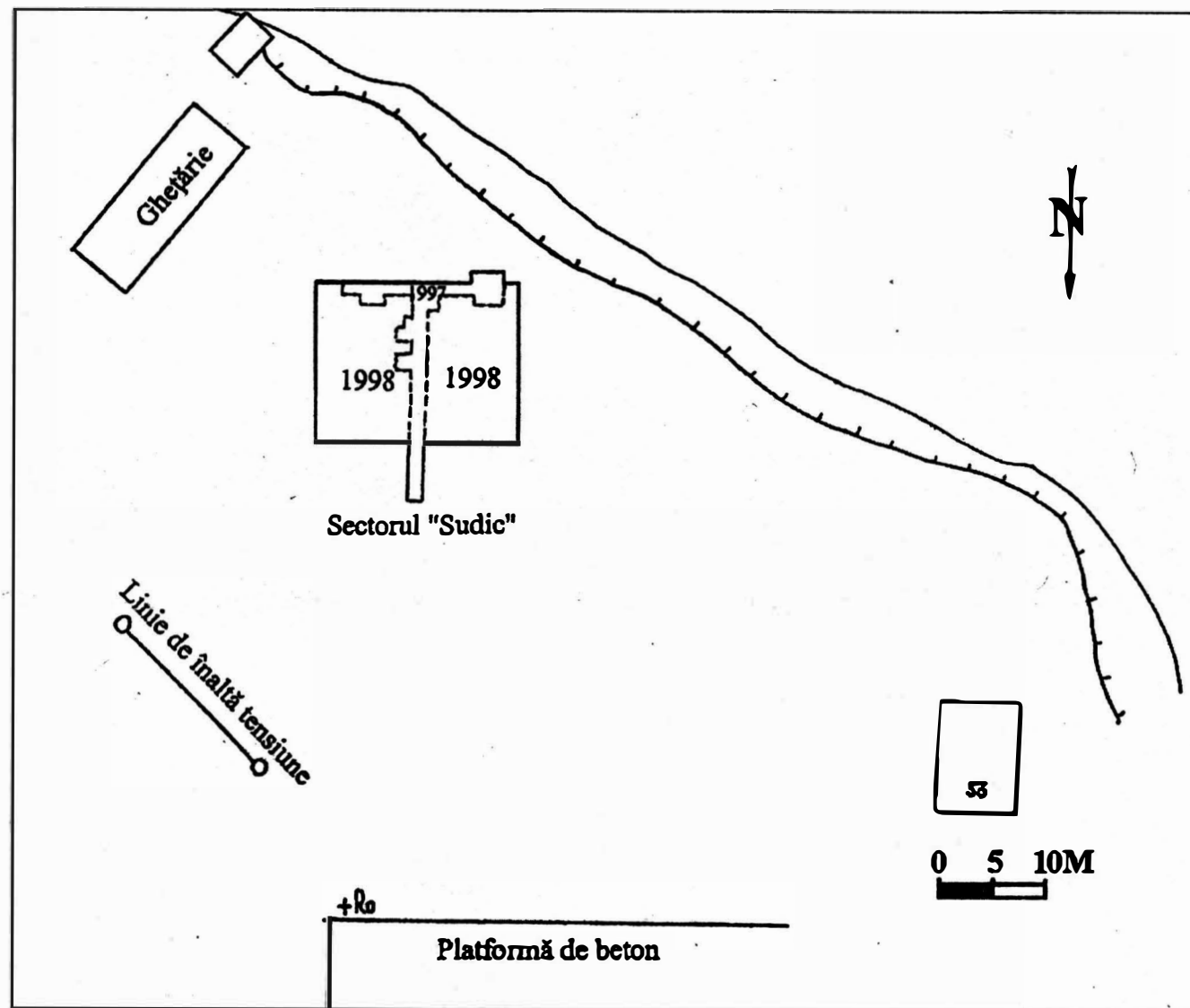

Fig. 6. Novoselskoe (Satu Nou)/1997-1998. Sectorul "Sudic".

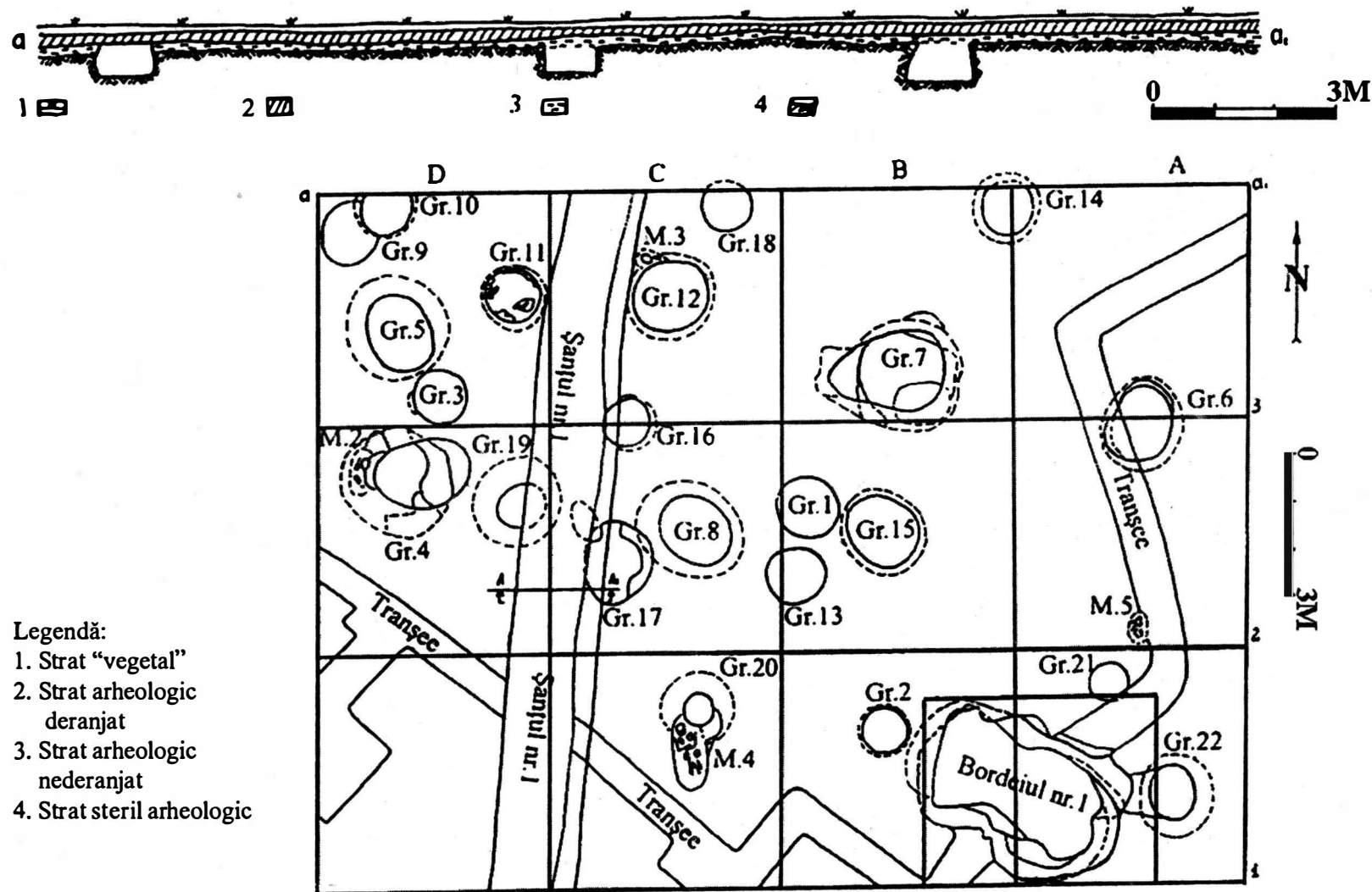

Fig. 7. Novoselskoe (Satu Nou)/1997-1998. Sectorul "Sudic". 1. Profilul nordic; 2. Planul general.

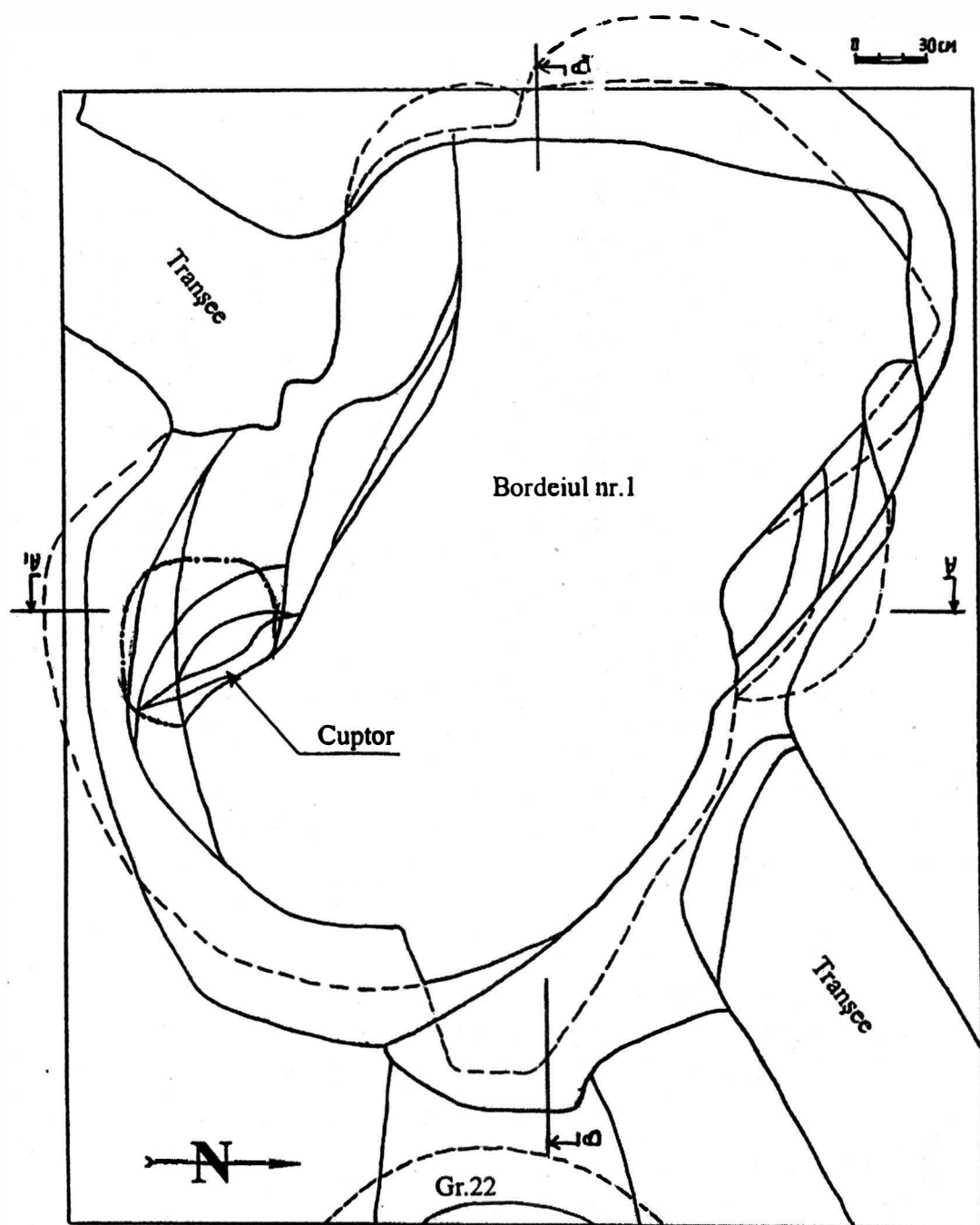
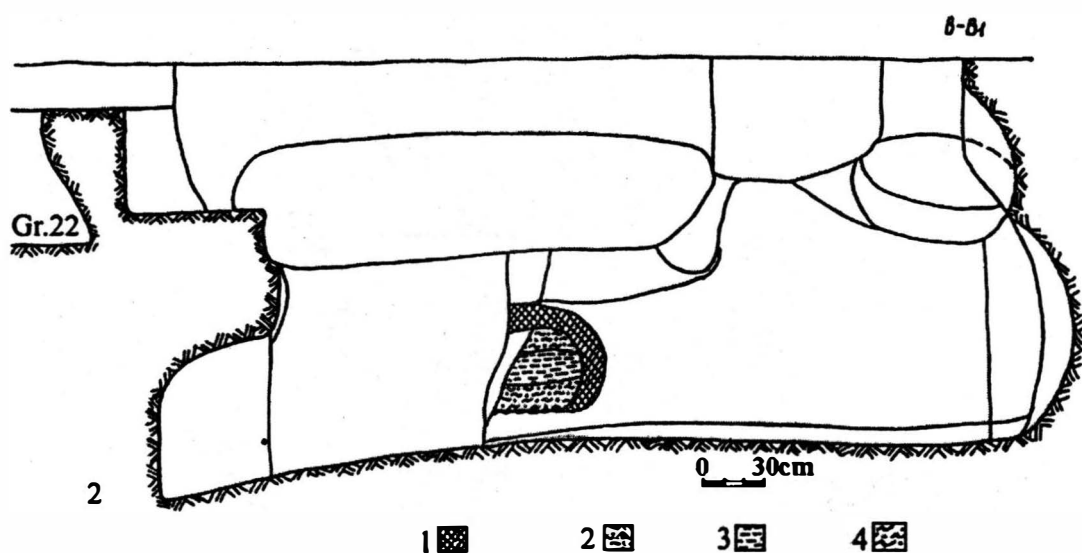
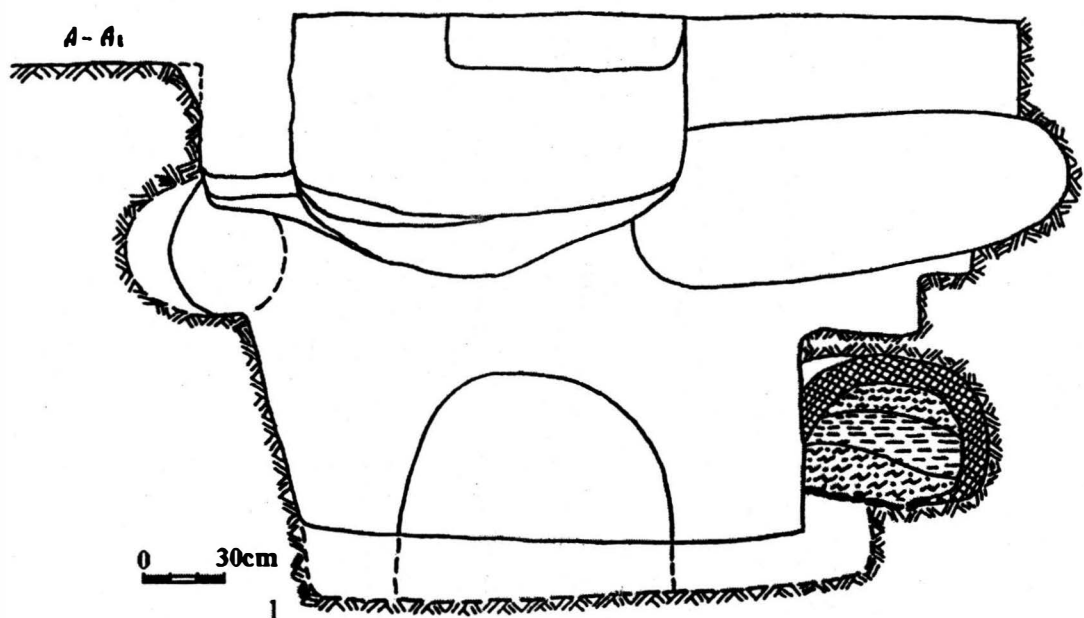

Fig. 8. Novoselskoe (Satu Nou)/1997-1998. Sectorul "Sudic". Bordeiul 1.

Legendă:

1. Perete de cuptor;
2. Pământ cu cenușă;
3. Lut;
4. Cărbune.

Fig. 9. Novoselskoe (Satu Nou)/1997-1998. Sectorul "Sudic". Bordeii 1.
1. Profilul N-S; 2. Profilul E-V.

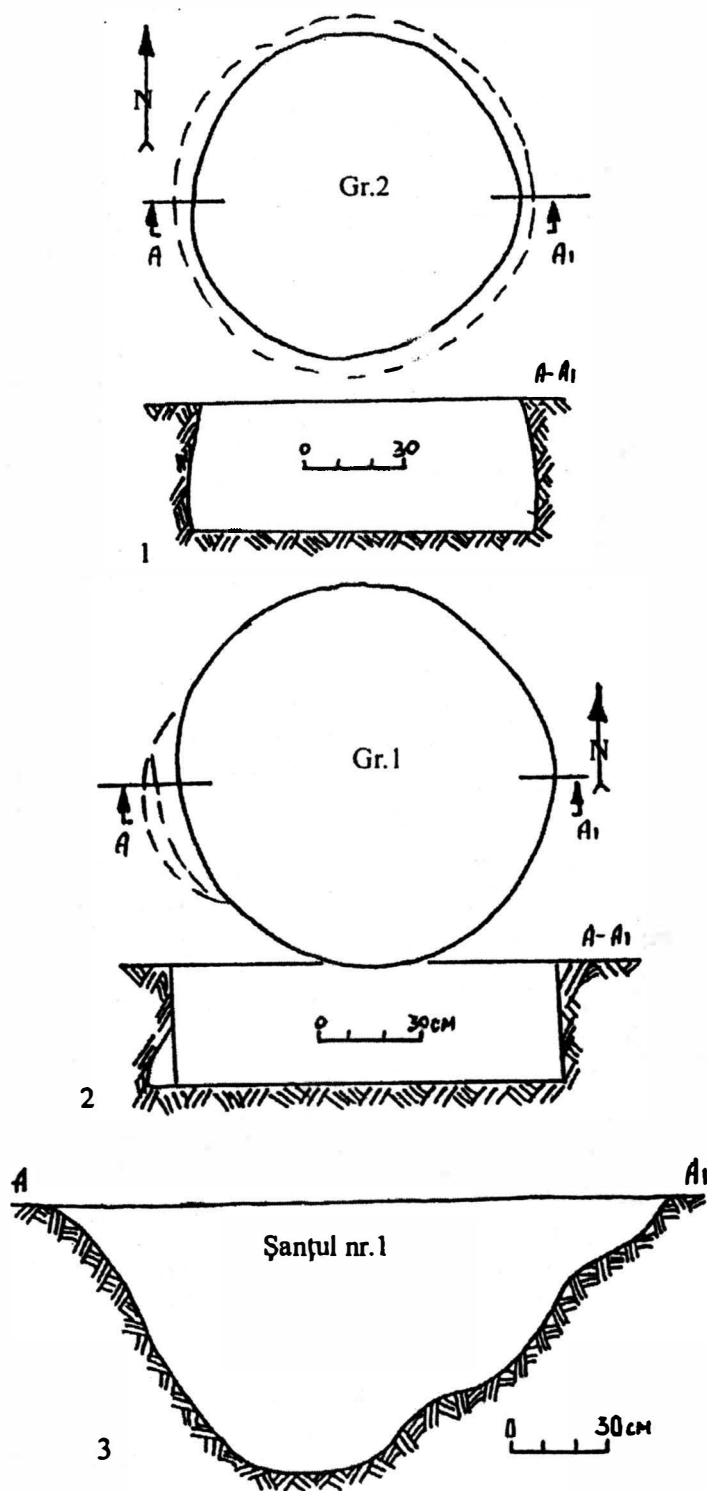

Fig. 10. Novoselskoe (Satu Nou)/1997-1998. Sectorul "Sudic".

1. Groapa nr. 2; 2. Groapa nr. 1; 3. Șanțul nr. 1.

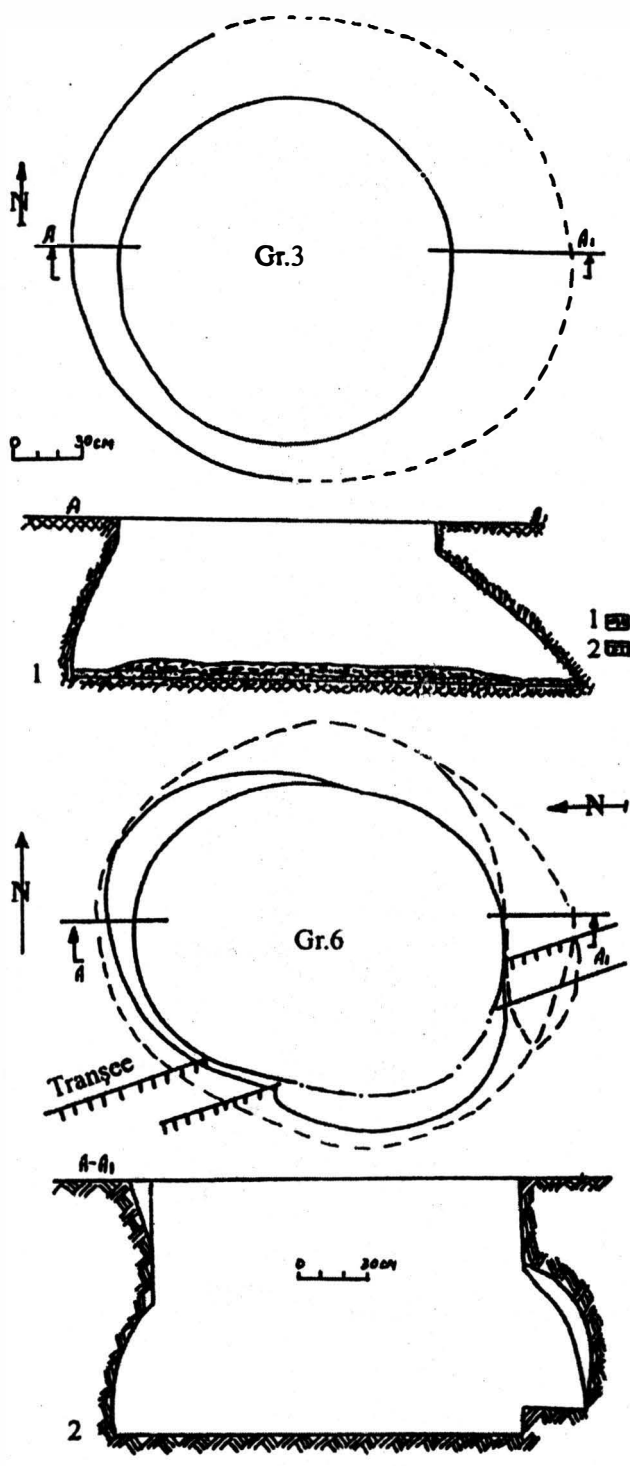

Fig. 11. Novoselskoe (Satu Nou)/1998. Sectorul "Sudic".

1. Groapa nr. 3; 2. Groapa nr. 6.

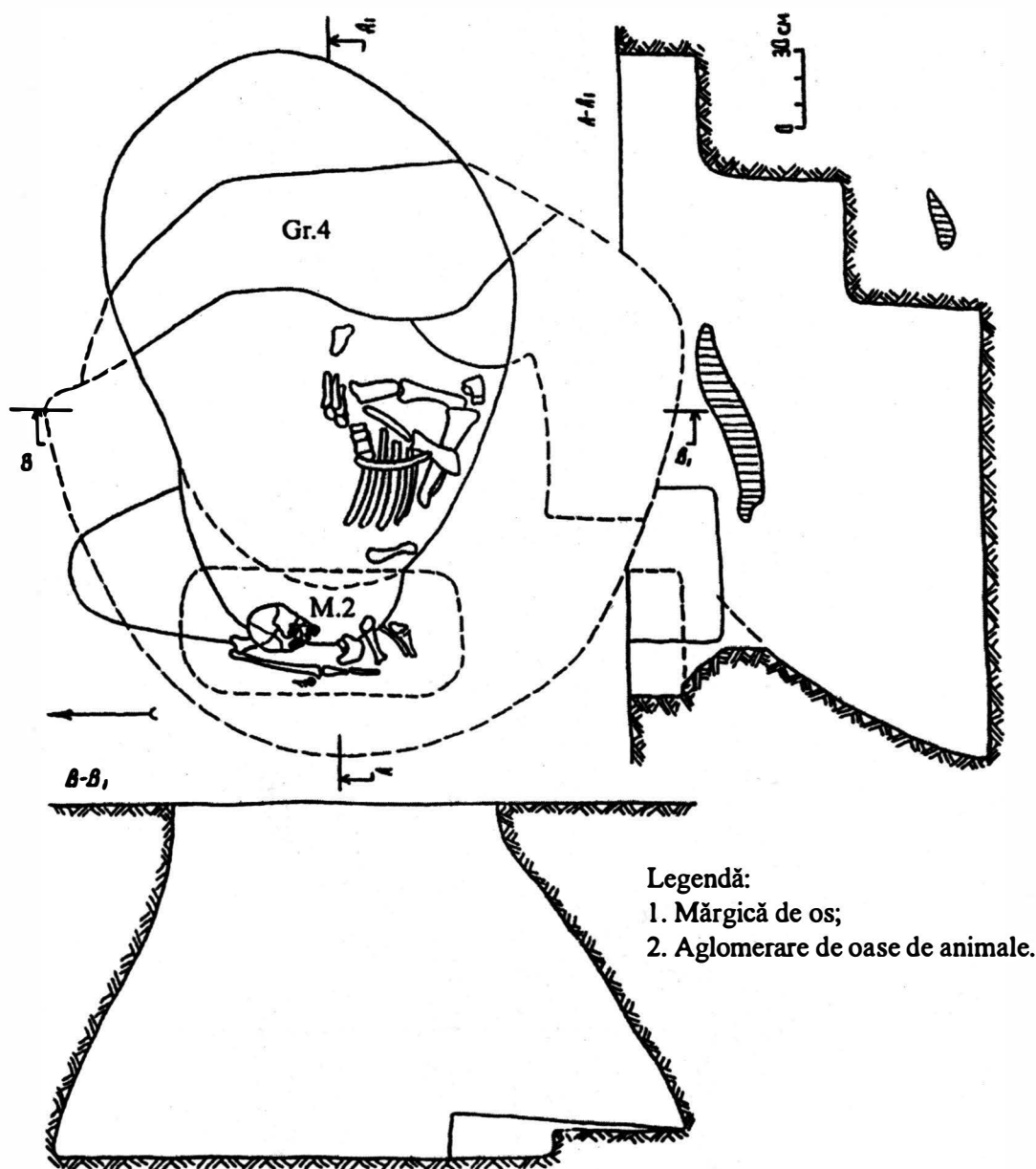
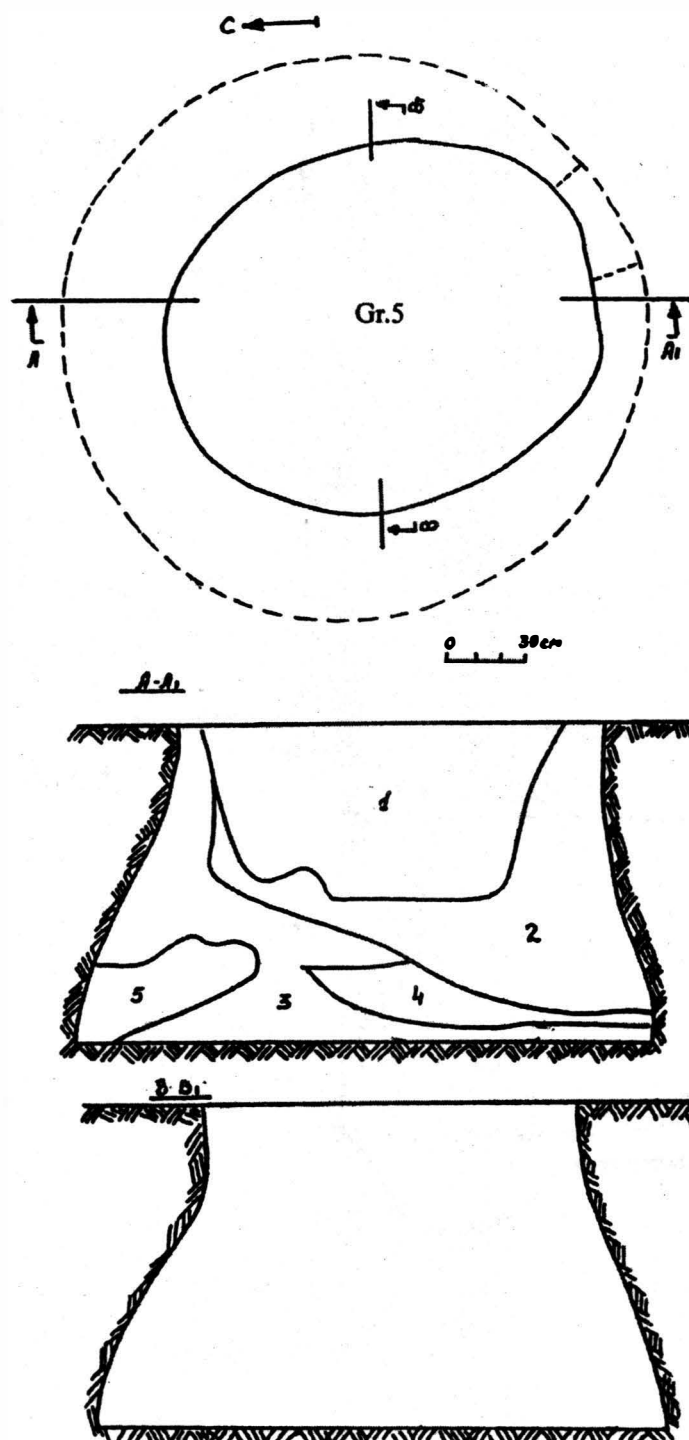

Fig. 12. Novoselskoe (Satu Nou)/1997-1998. Sectorul "Sudic".

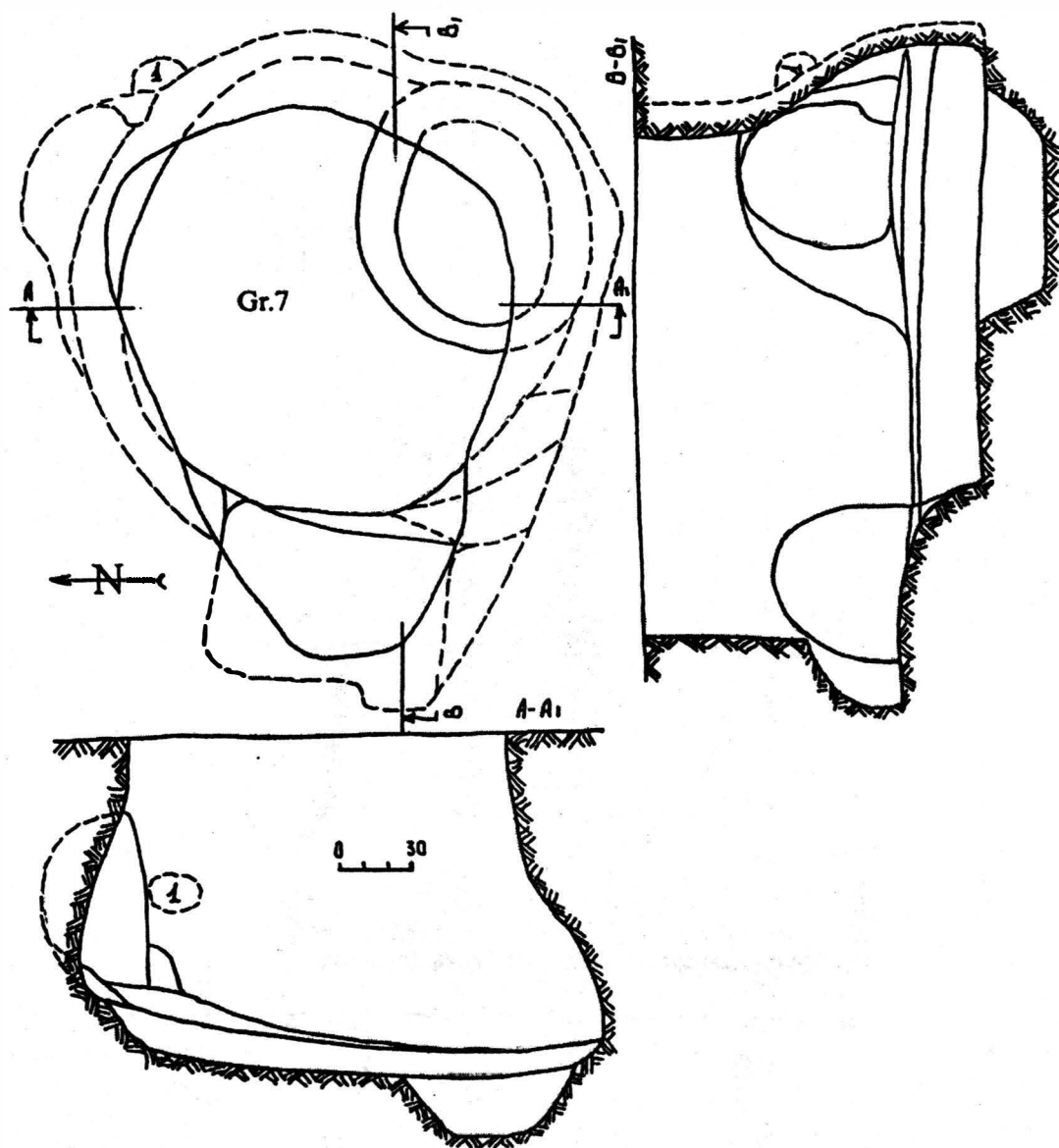
1. Groapa nr. 4; 2. Mormântul nr. 2.

Legendă:

1. Strat de culoare închisă cu cenușă;
2. Strat de culoare deschisă cu cenușă;
3. Strat cenușiu;
4. Strat maroniu;
5. Strat maroniu cu argilă.

Fig. 13. Novoselskoe (Satu Nou)/1998. Sectorul "Sudic".
Groapa nr. 5.

Legendă:

1. Carapace de broască țestoasă.

Fig. 14. Novoselskoe (Satu Nou)/1998. Sectorul "Sudic".
Groapa nr. 7.

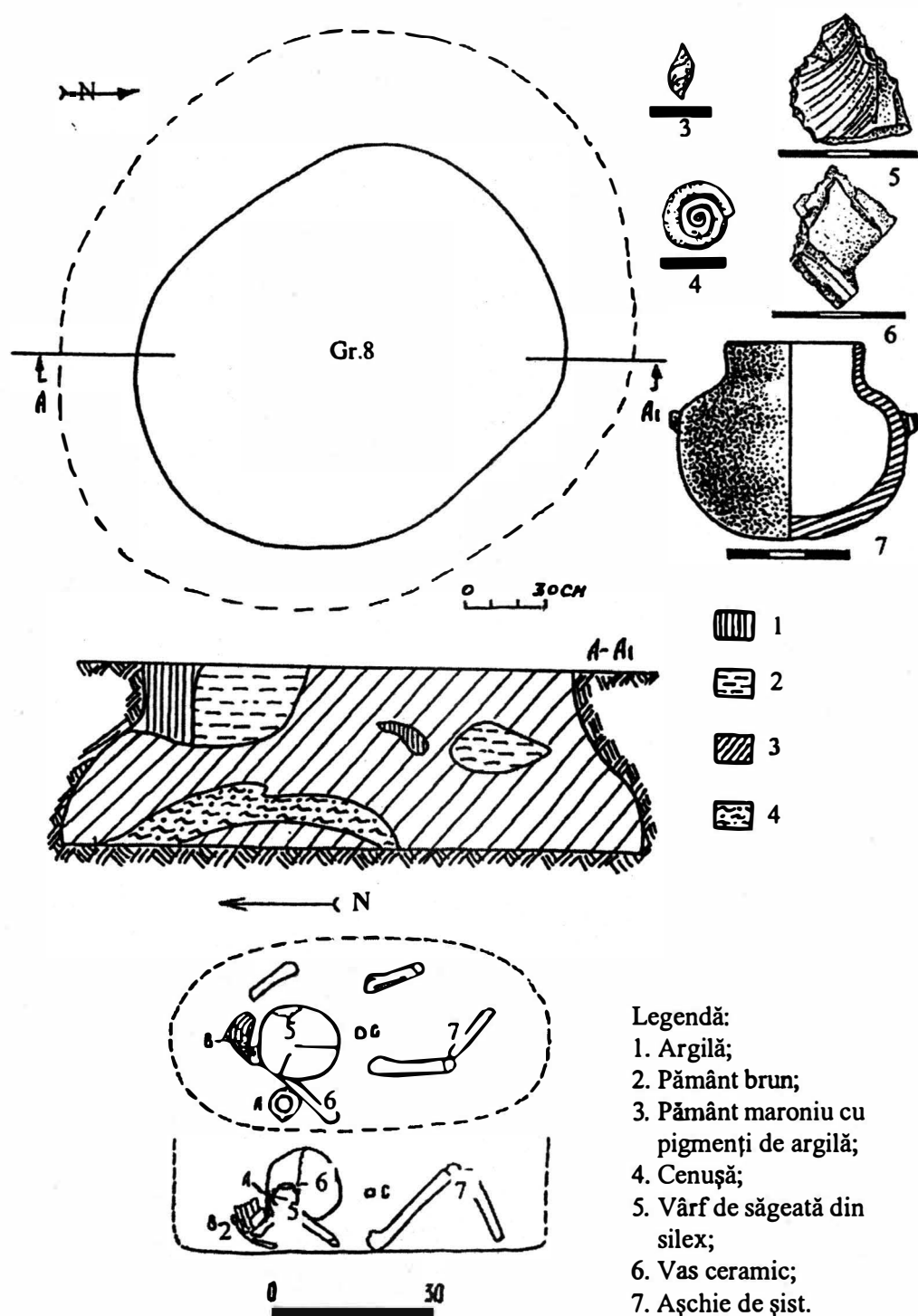

Fig. 15. Novoselskoe (Satu Nou)/1998. Sectorul "Sudic".
1. Groapa nr. 8; 2. Mormântul nr. 5; 3-7. Piese din mormântul nr. 5.

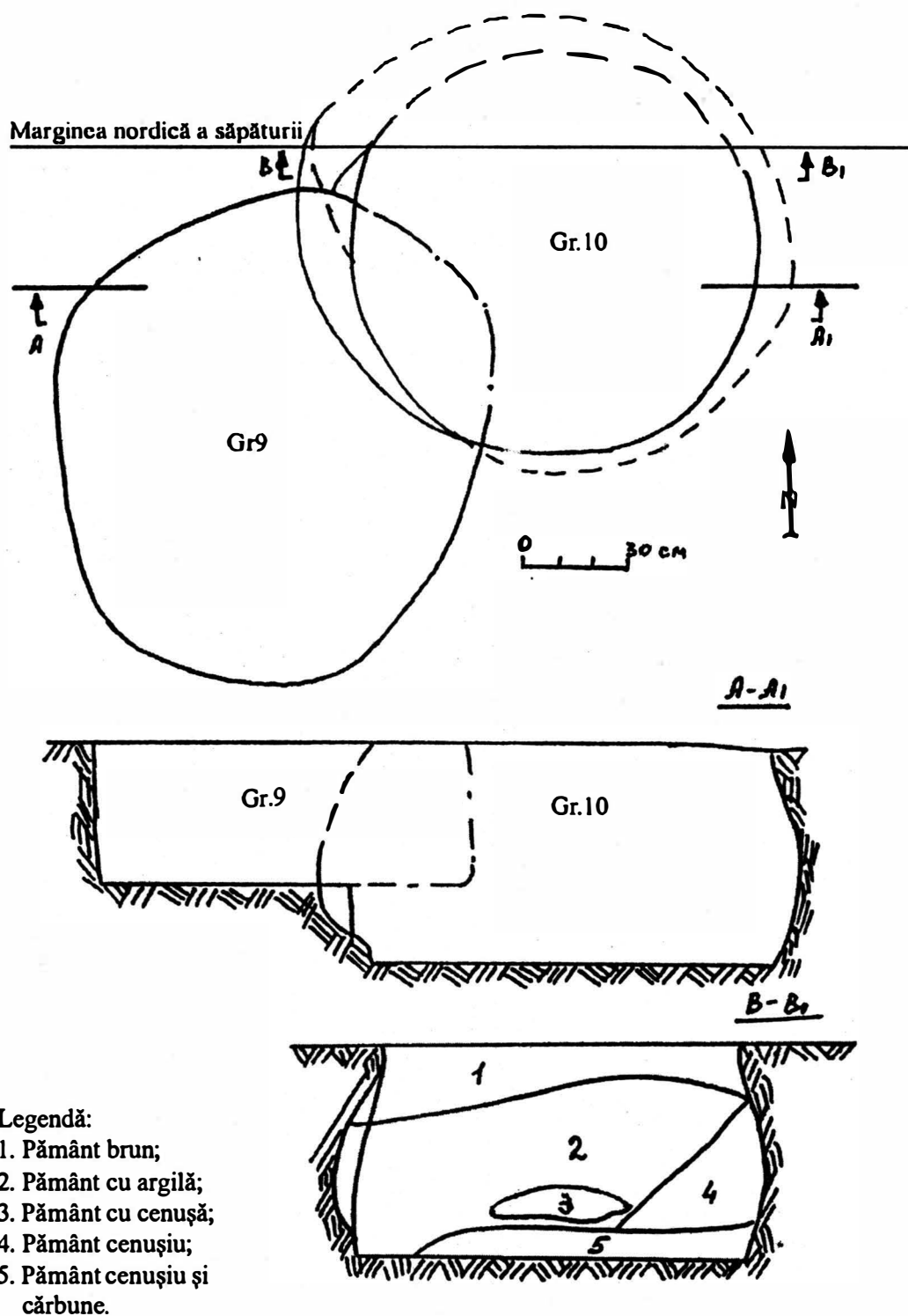

Fig. 16. Novoselskoe (Satu Nou)/1998. Sectorul "Sudic".
Gropile nr. 9,10.

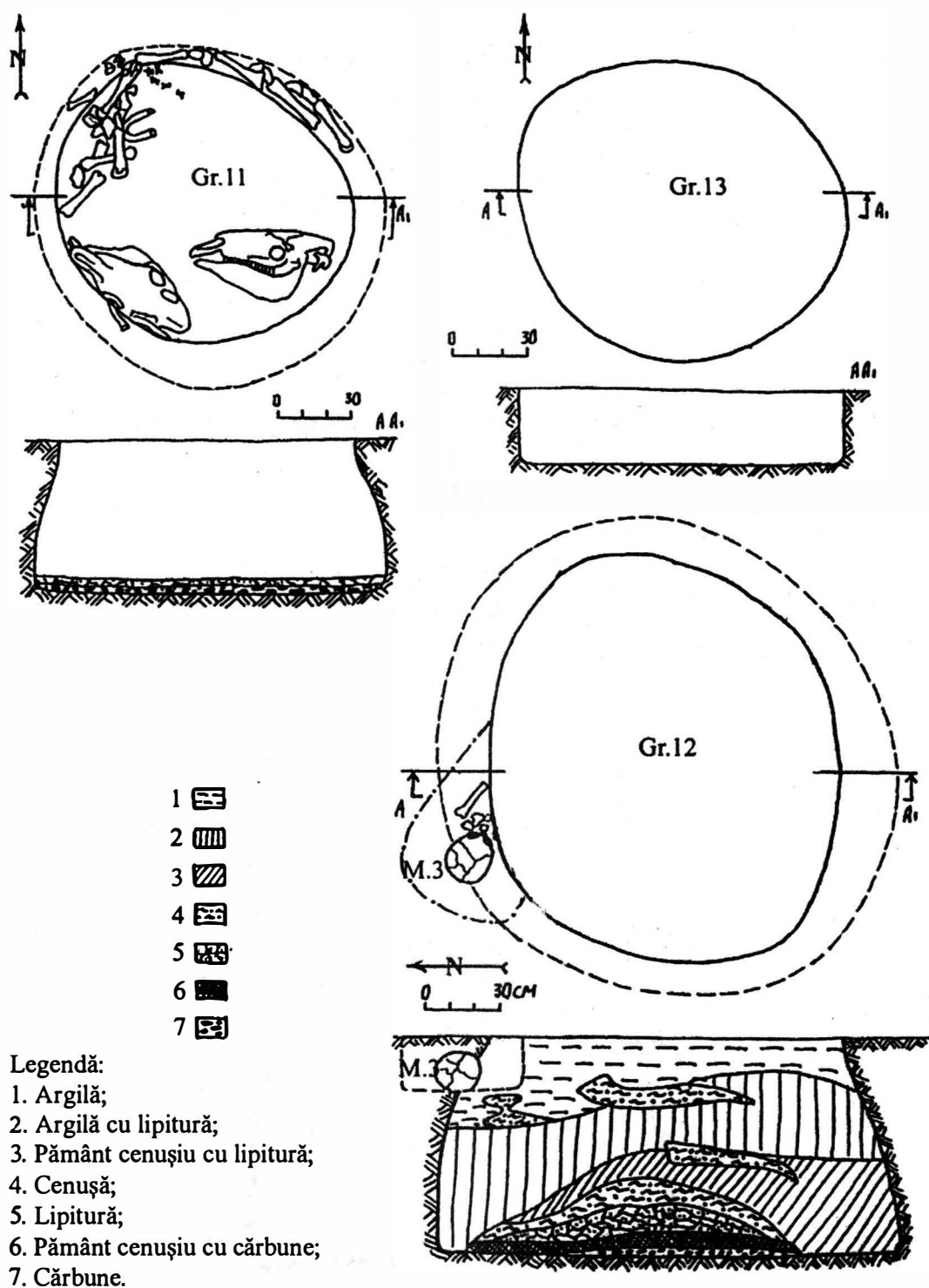

Fig. 17. Novoselskoe (Satu Nou)/1998. Sectorul "Sudic".
Gropile nr. 11, 12, 13.

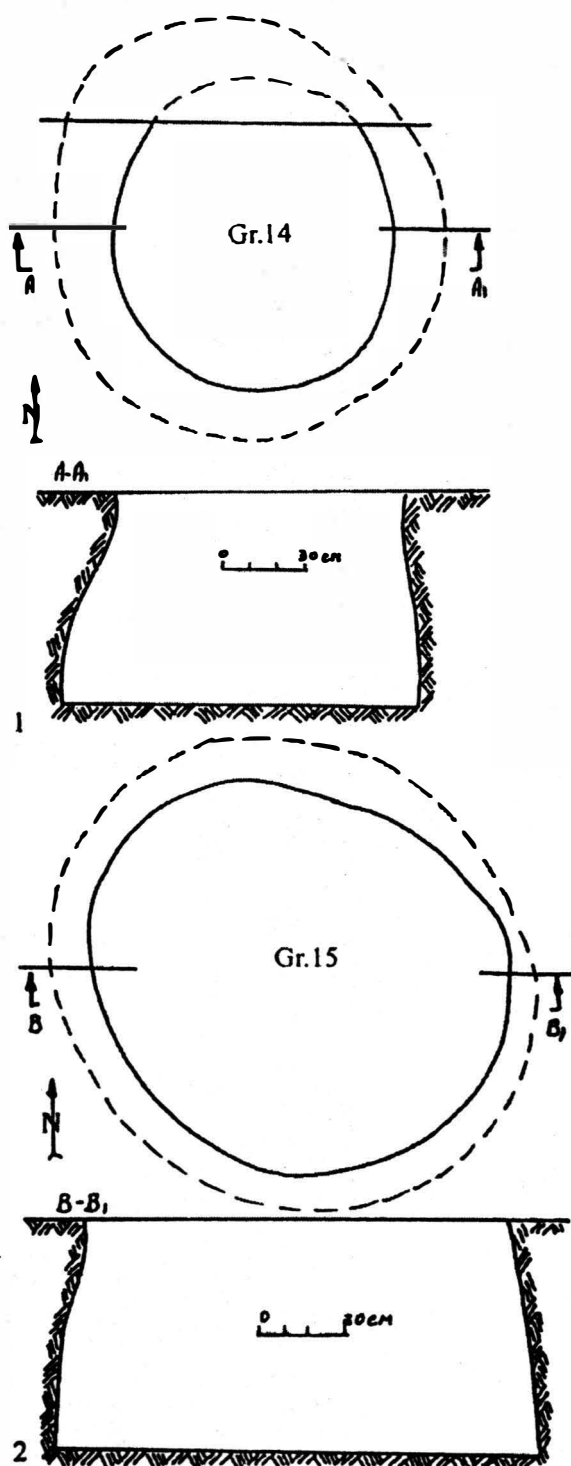

Fig. 18. Novoselskoe (Satu Nou)/1998. Sectorul "Sudic".
Gropile nr. 14, 15.

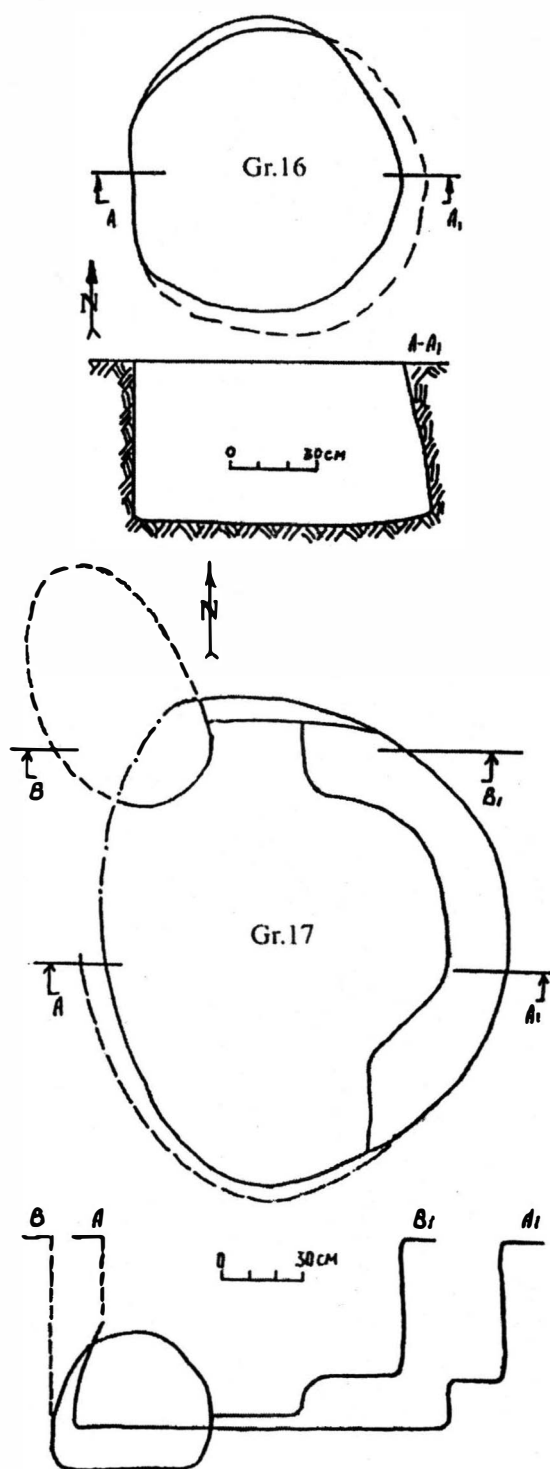

Fig. 19. Novoselskoe (Satu Nou)/1998. Sectorul "Sudic".
Gropile nr. 16, 17.

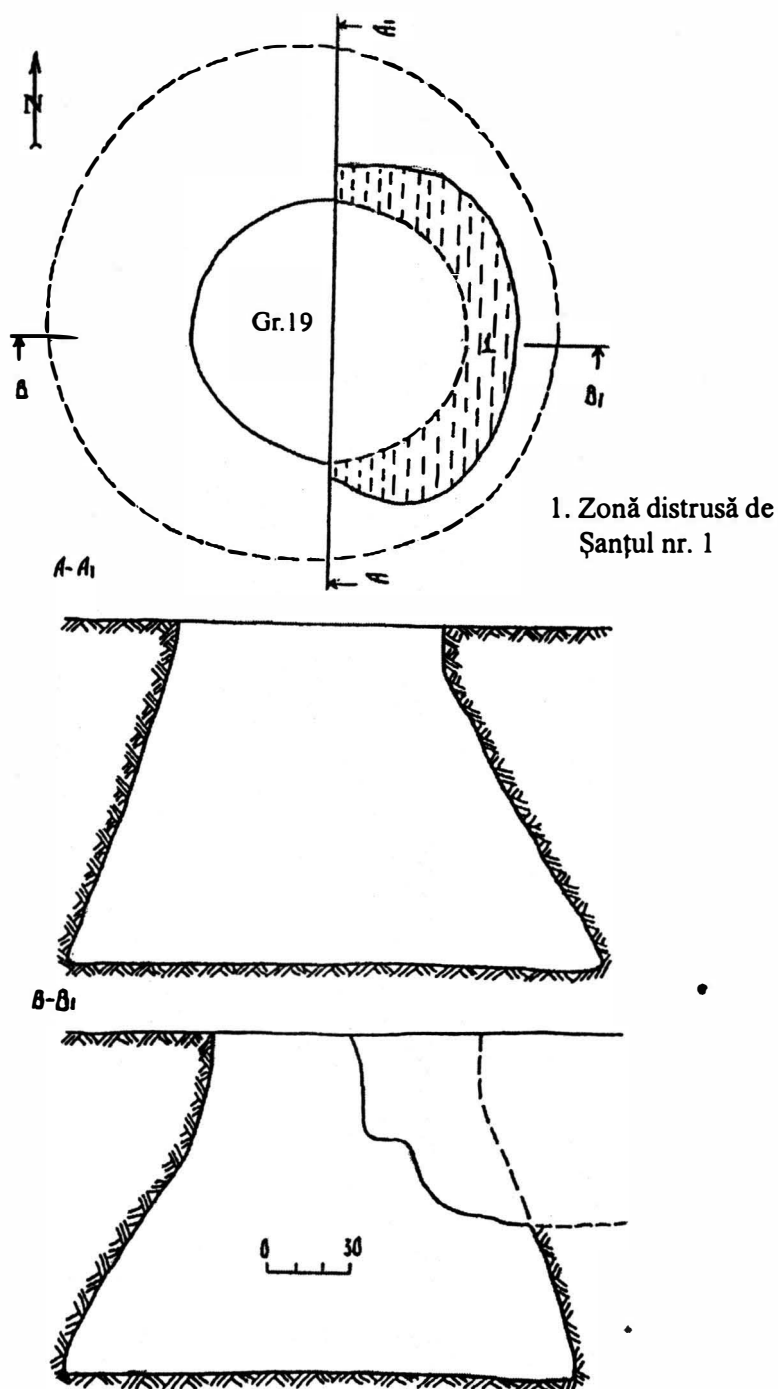

Fig. 20. Novoselskoe (Satu Nou)/1998. Sectorul "Sudic".
Groapa nr. 19.

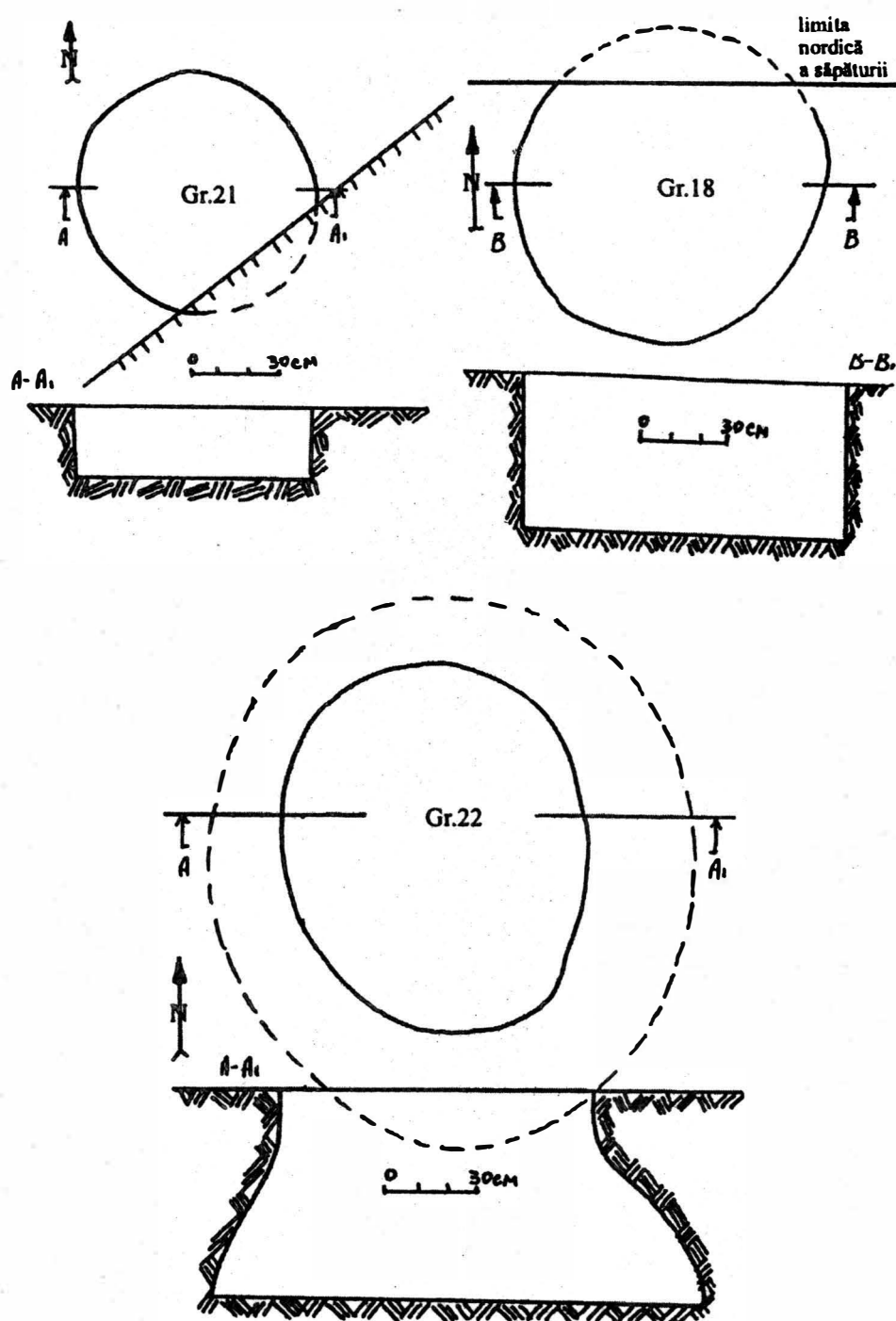

Fig. 21. Novoselskoe (Satu Nou)/1998. Sectorul "Sudic".
Gropile nr. 21, 18, 22.

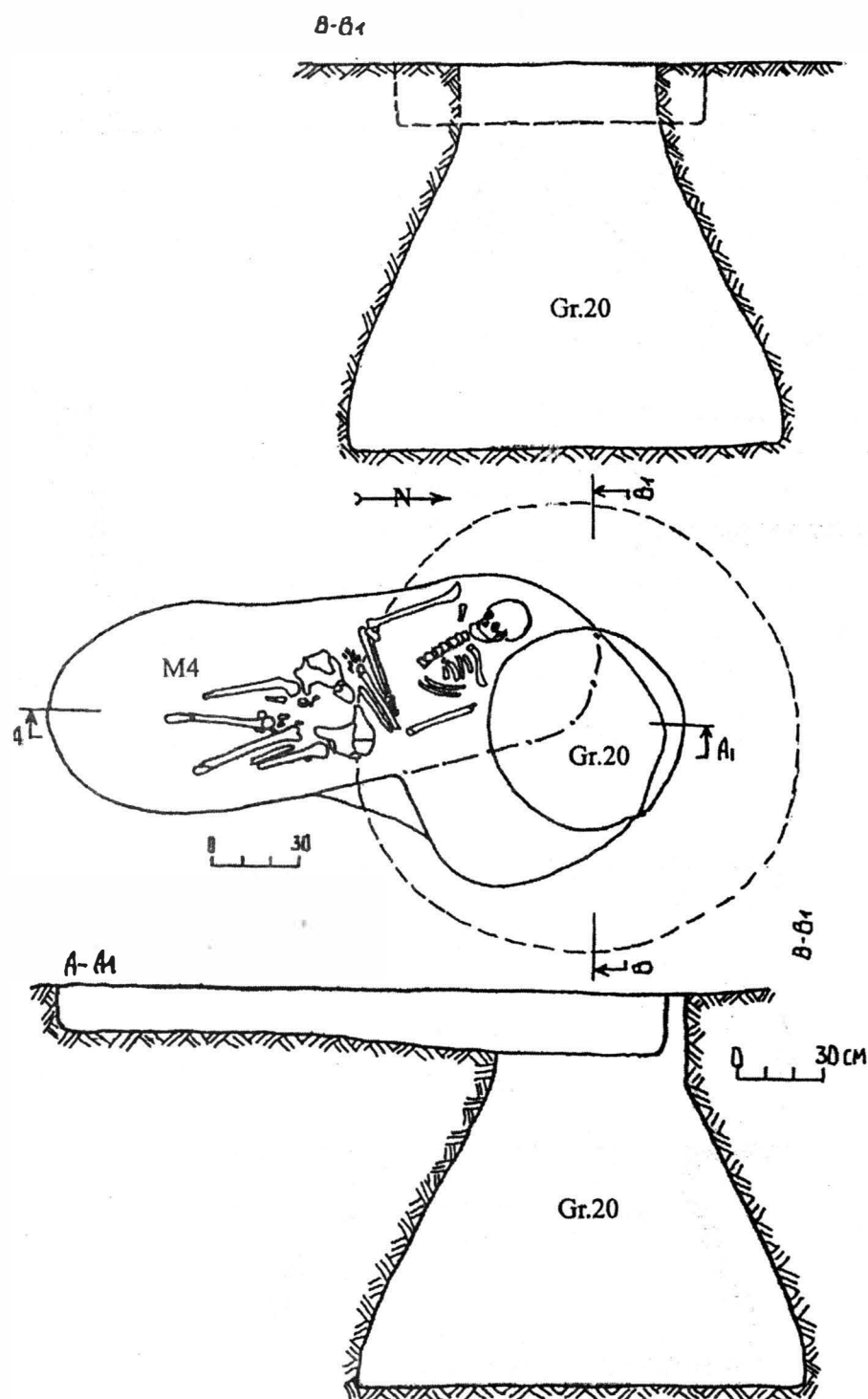

Fig. 22. Novoselskoe (Satu Nou)/1998. Sectorul "Sudic".
Groapa nr. 20, Mormântul nr. 4.

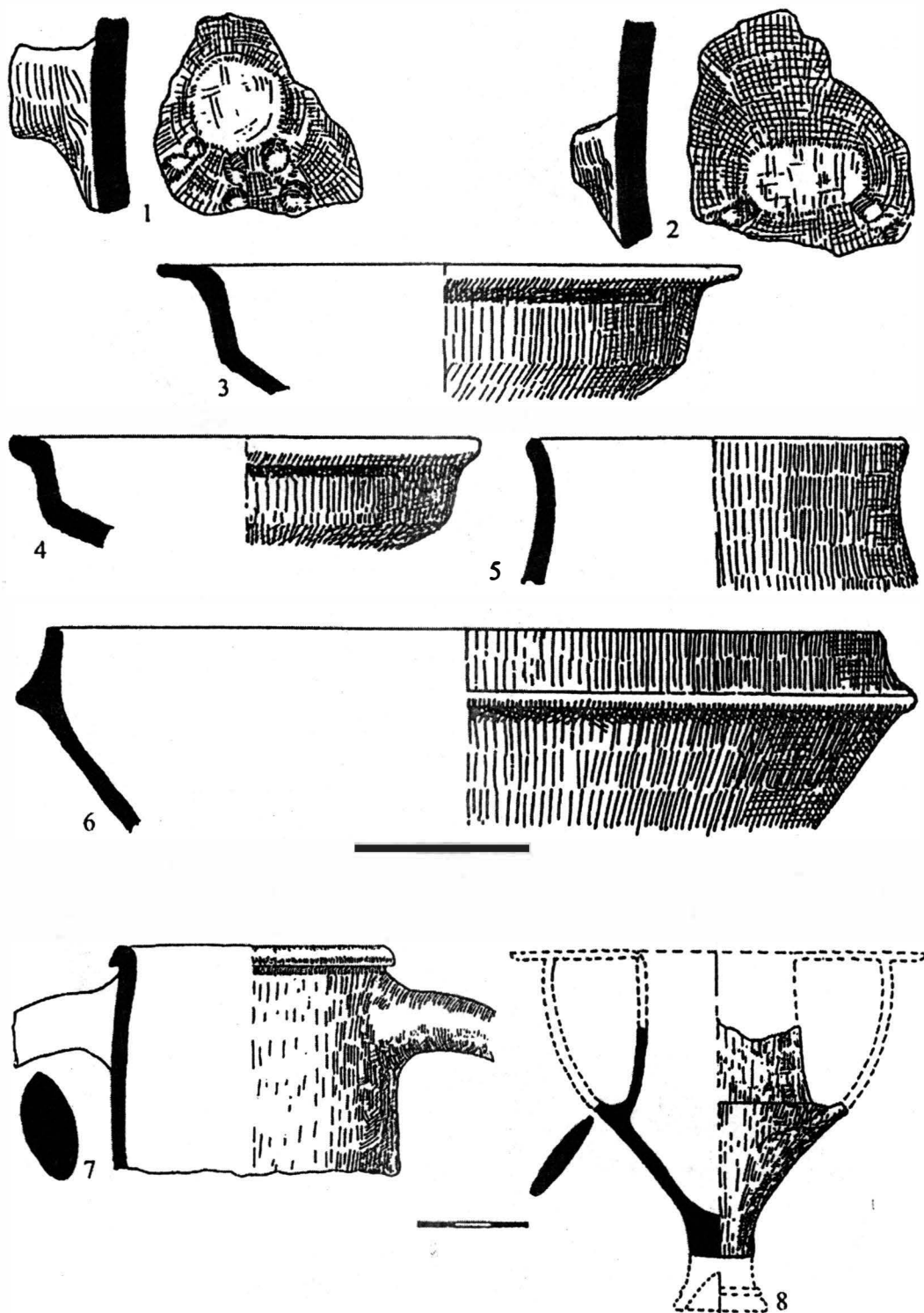

Fig. 23. Novoselskoe (Satu Nou)/1998. Sectorul "Sudic".
Bordeiul nr. 1.

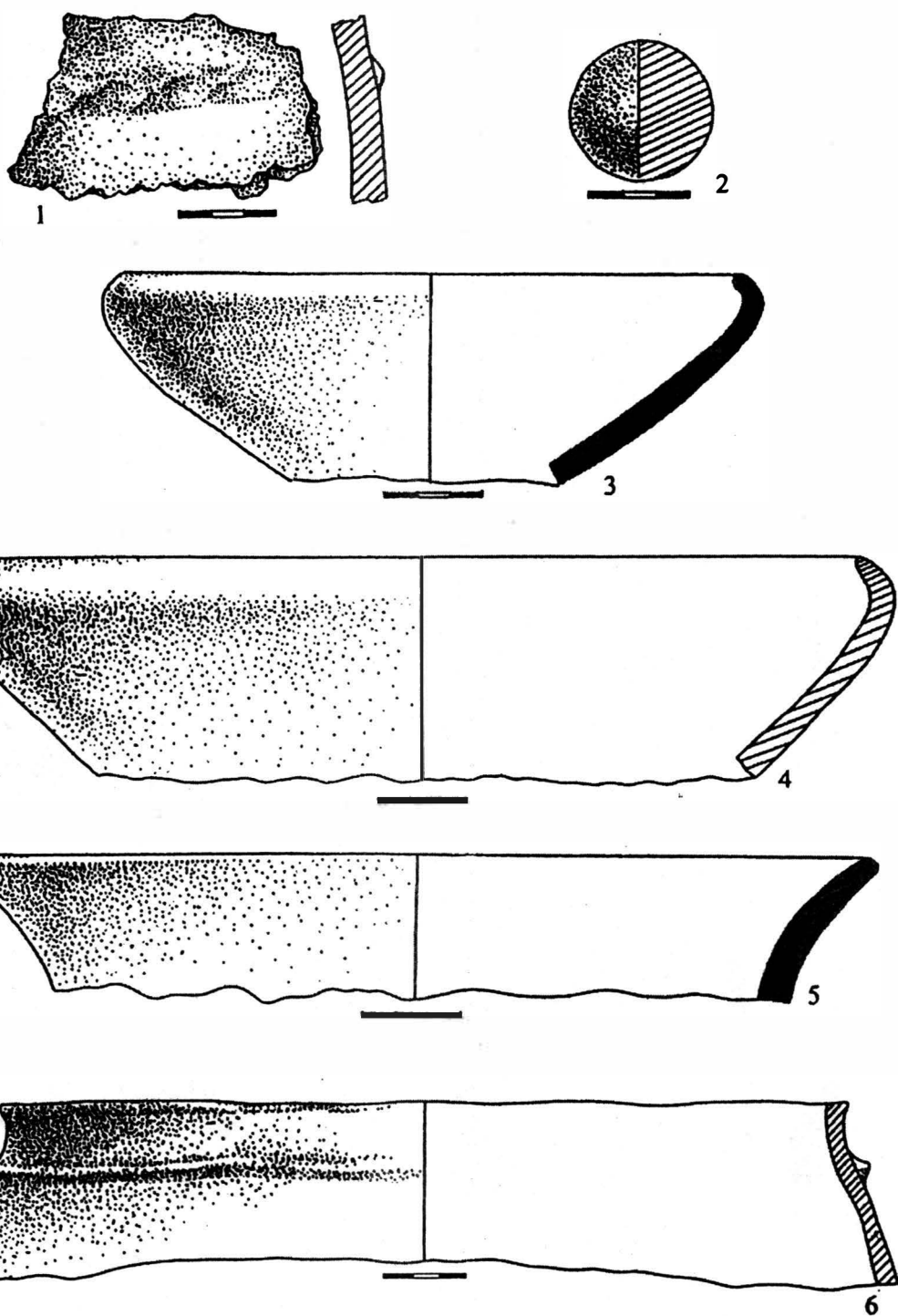

Fig. 24. Novoselskoe (Satu Nou)/1997-1998. Sectorul "Sudic".
Groapa nr. 3.

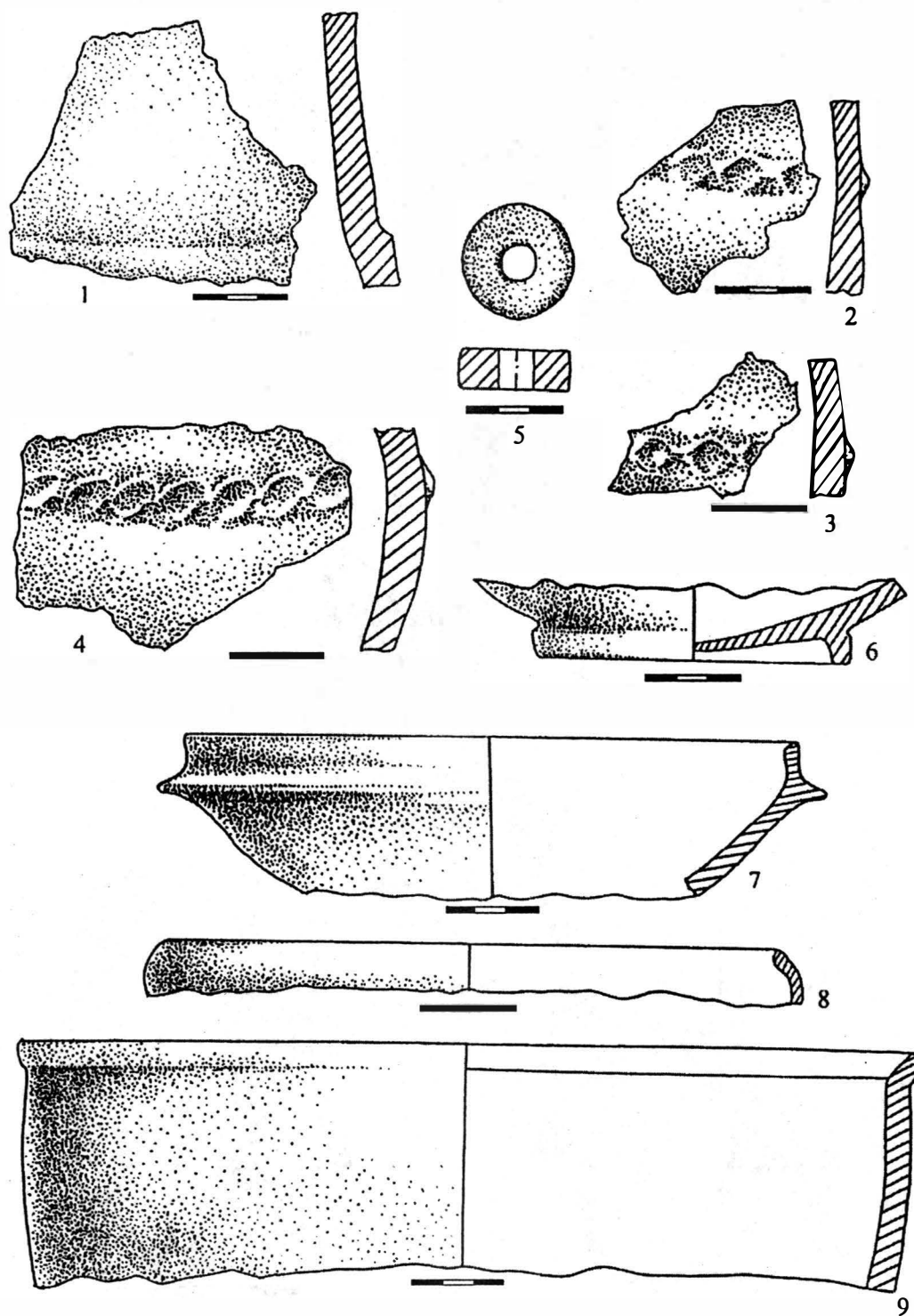

Fig. 25. Novoselskoe (Satu Nou)/1997-1998. Sectorul "Sudic".
Groapa nr. 11.

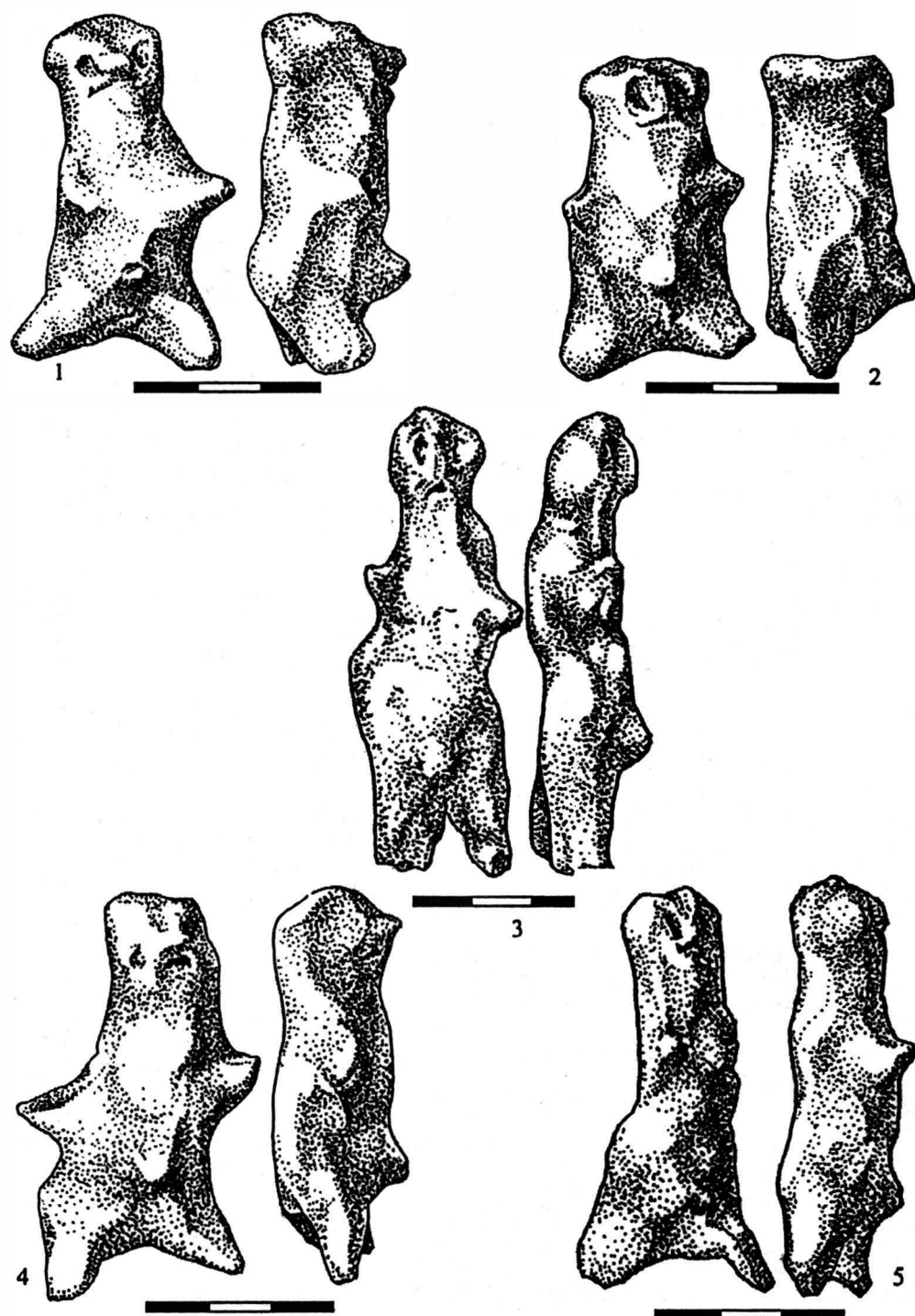

Fig. 26. Novoselskoe (Satu Nou)/1997-1998. Sectorul "Sudic".
Groapa nr. 11.

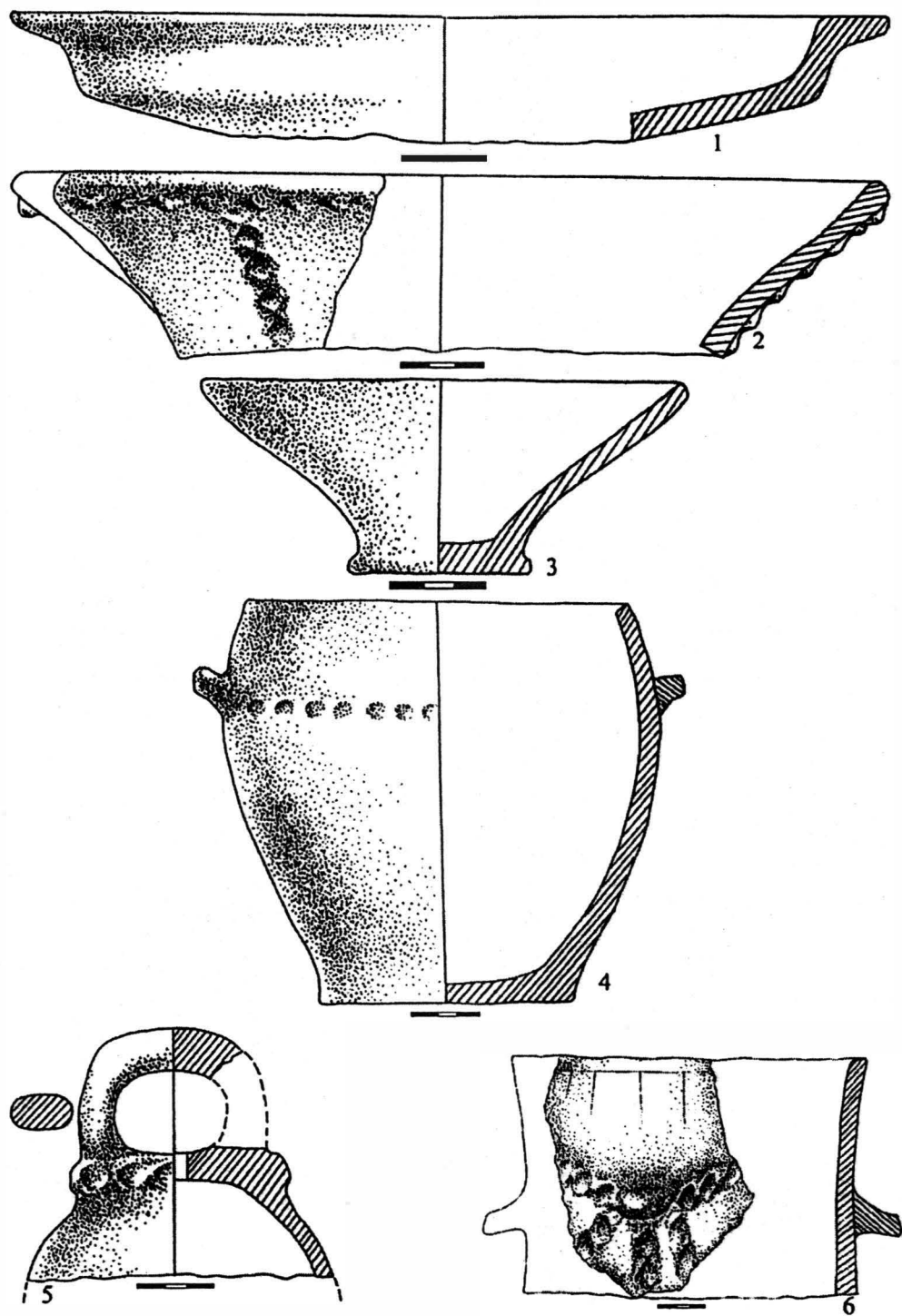

Fig. 27. Novoselskoe (Satu Nou)/1998. Sectorul "Sudic".
Groapa nr. 12.

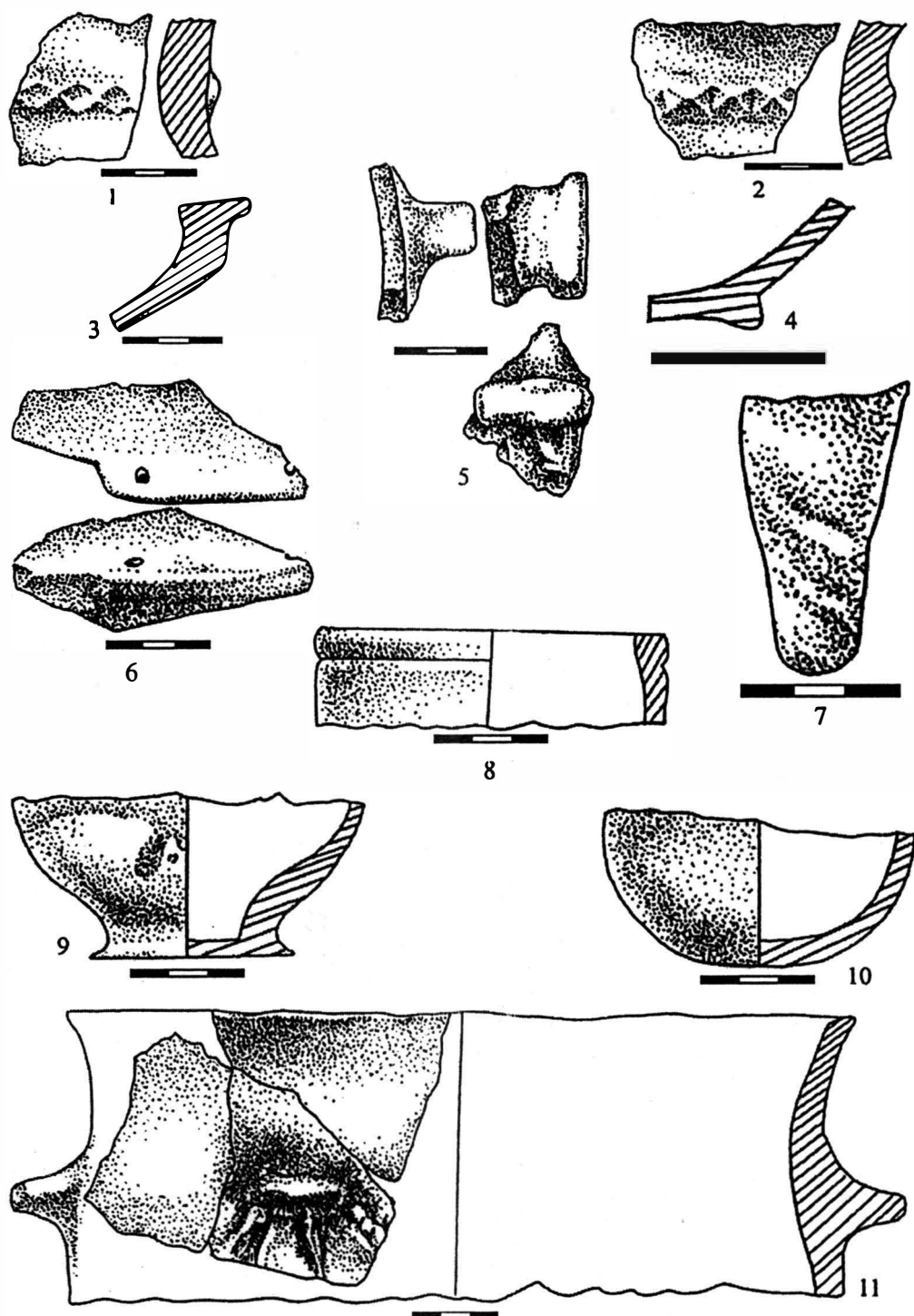

Fig. 28. Novoselskoe (Satu Nou)/1998. Sectorul "Sudic".
Groapa nr. 1 (9), Groapa nr. 7 (11) și din stratul arheologic (1-8, 10).

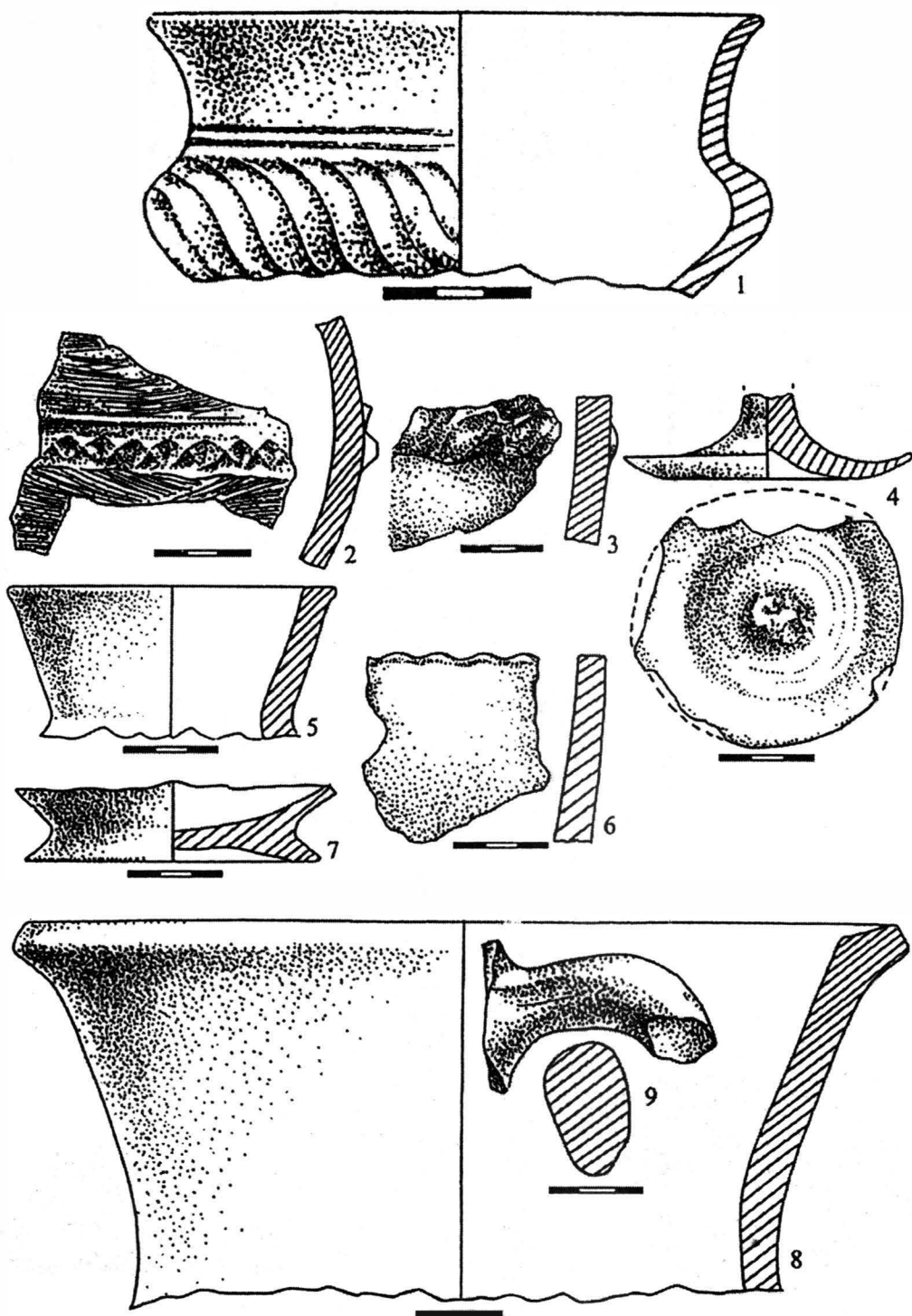

Fig. 29. Novoselskoe (Satu Nou)/1998. Sectorul "Sudic".
Fragmente din stratul arheologic.

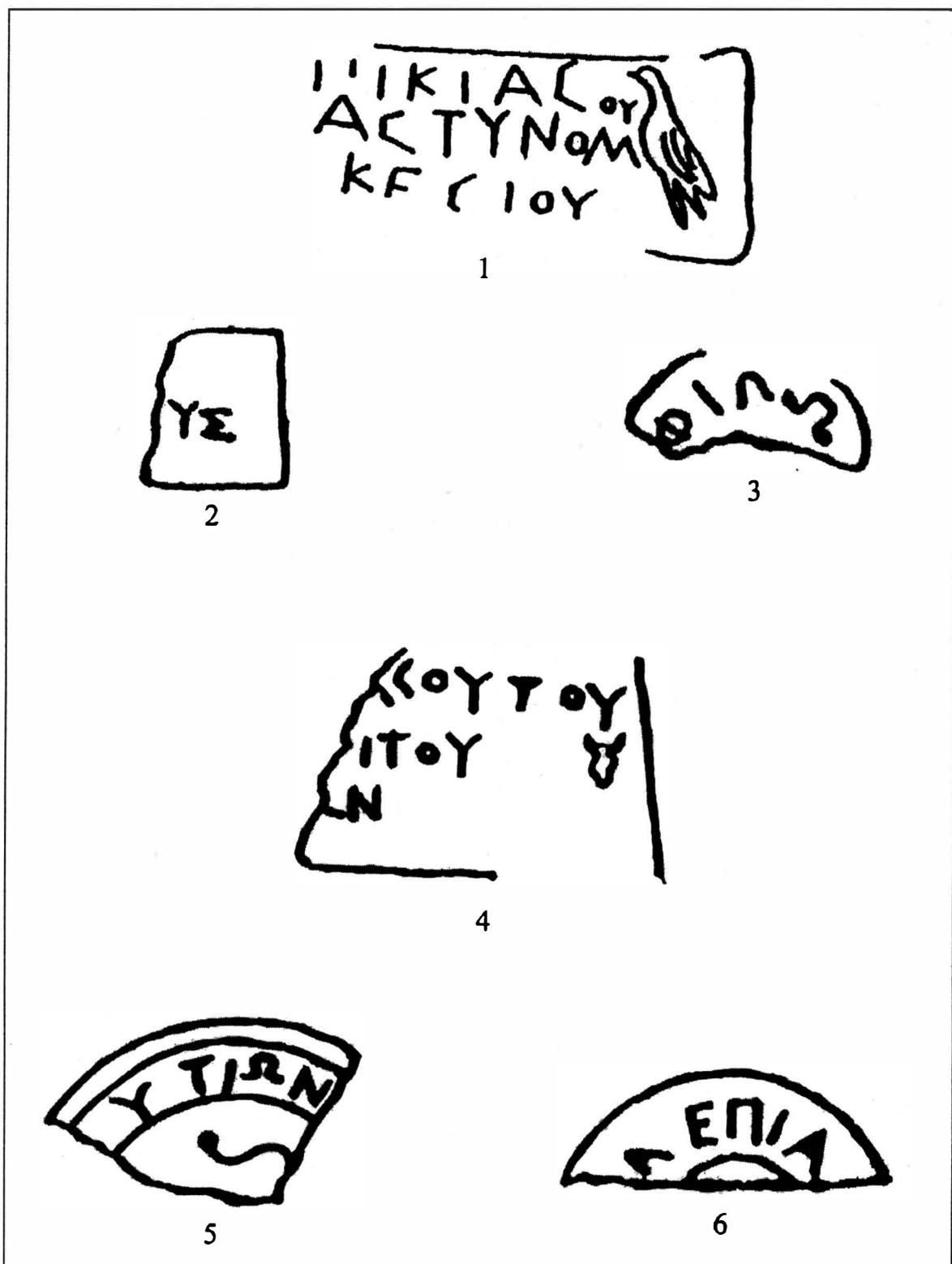
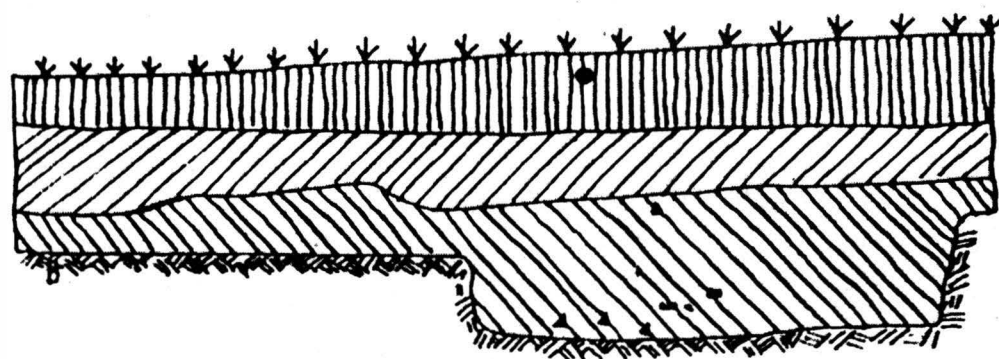

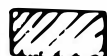
Fig. 30. Ștampile de amfore: 1. Secțiunea S2; 2, 4. Șanțul nr. 1; 3, 6. Bordeiul nr. 1; 5. *passim*.

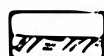
Strat "vegetal"

Strat de culoare deschisă

Humus

Strat steril arheologic

- 1, 2, 4, 9 - Oase;
 3 - Scoică;
 5 - Strachină;
 6 - Cană modelată cu mână;
 7 - Fragmente de vas lustruit;
 8 - Oală modelată cu mână.

Fig. 31. Novoselskoe (Satu Nou)/1997. Sectorul "Sud-estic".
 Groapa nr. 1.

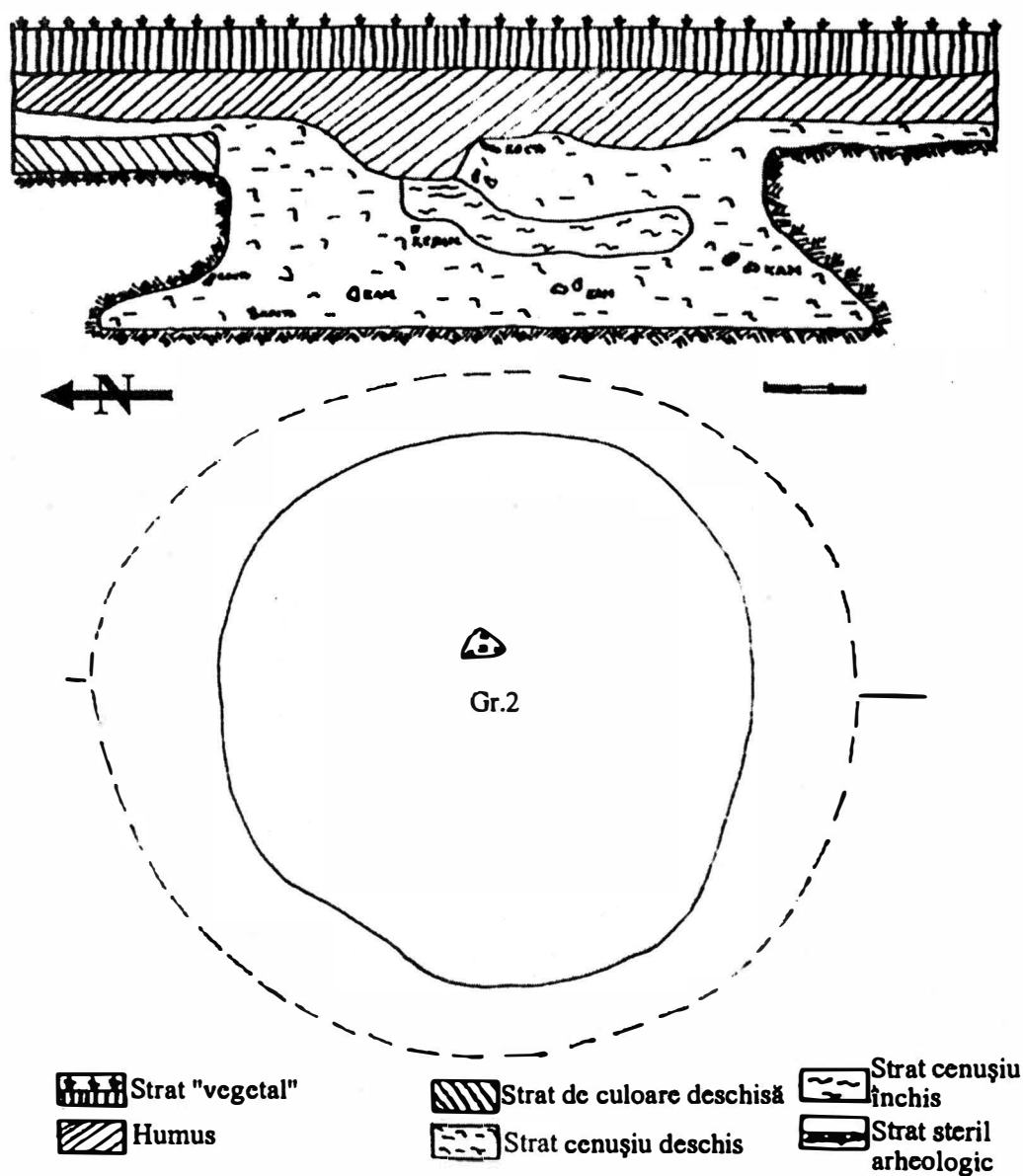

Fig. 32. Novoselskoe (Satu Nou)/1997. Sectorul "Sud-estic".
Groapa nr. 2.

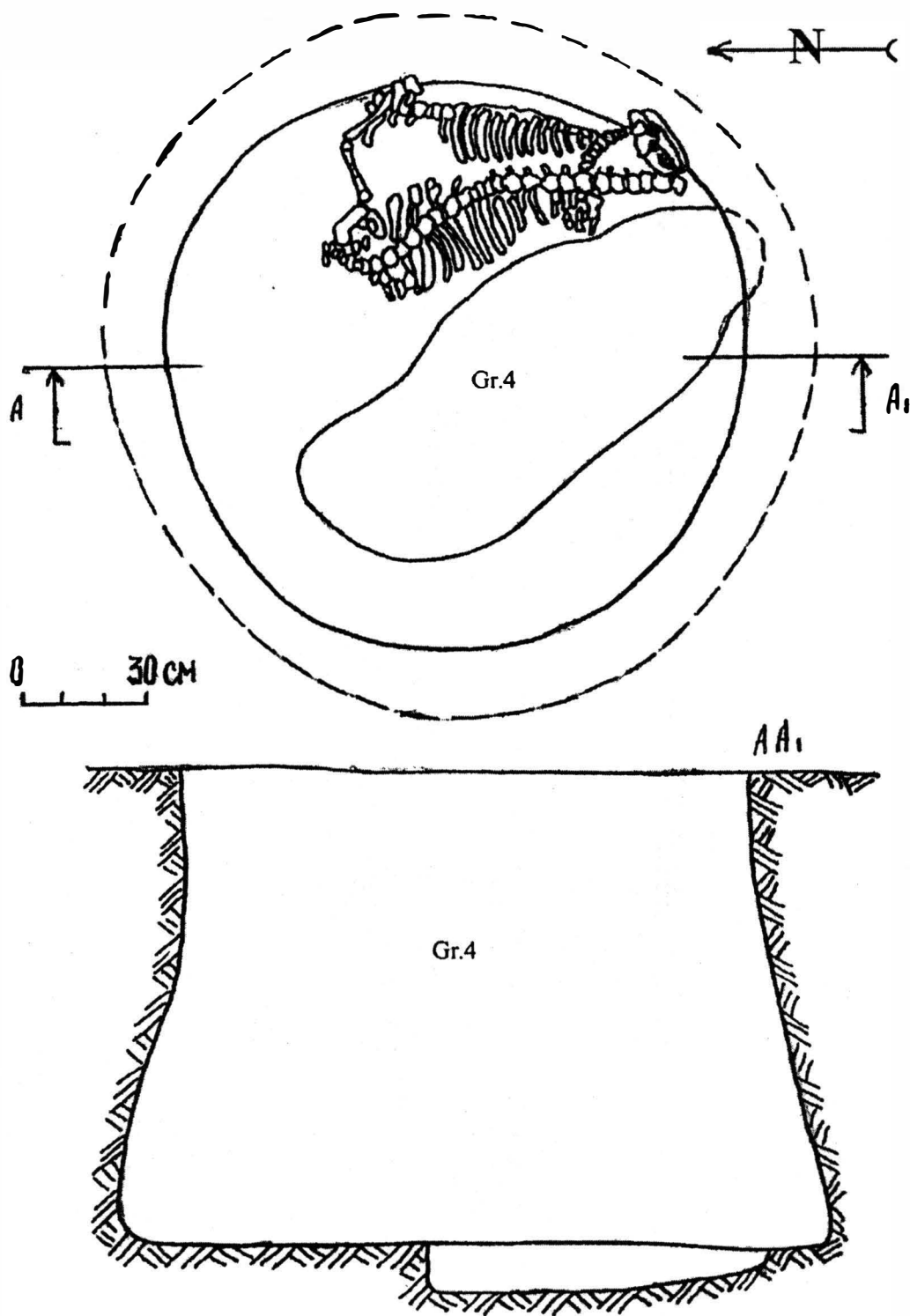

Fig. 33. Novoselskoe (Satu Nou)/1998. Sectorul "Sud-estic".
Groapa nr. 4.

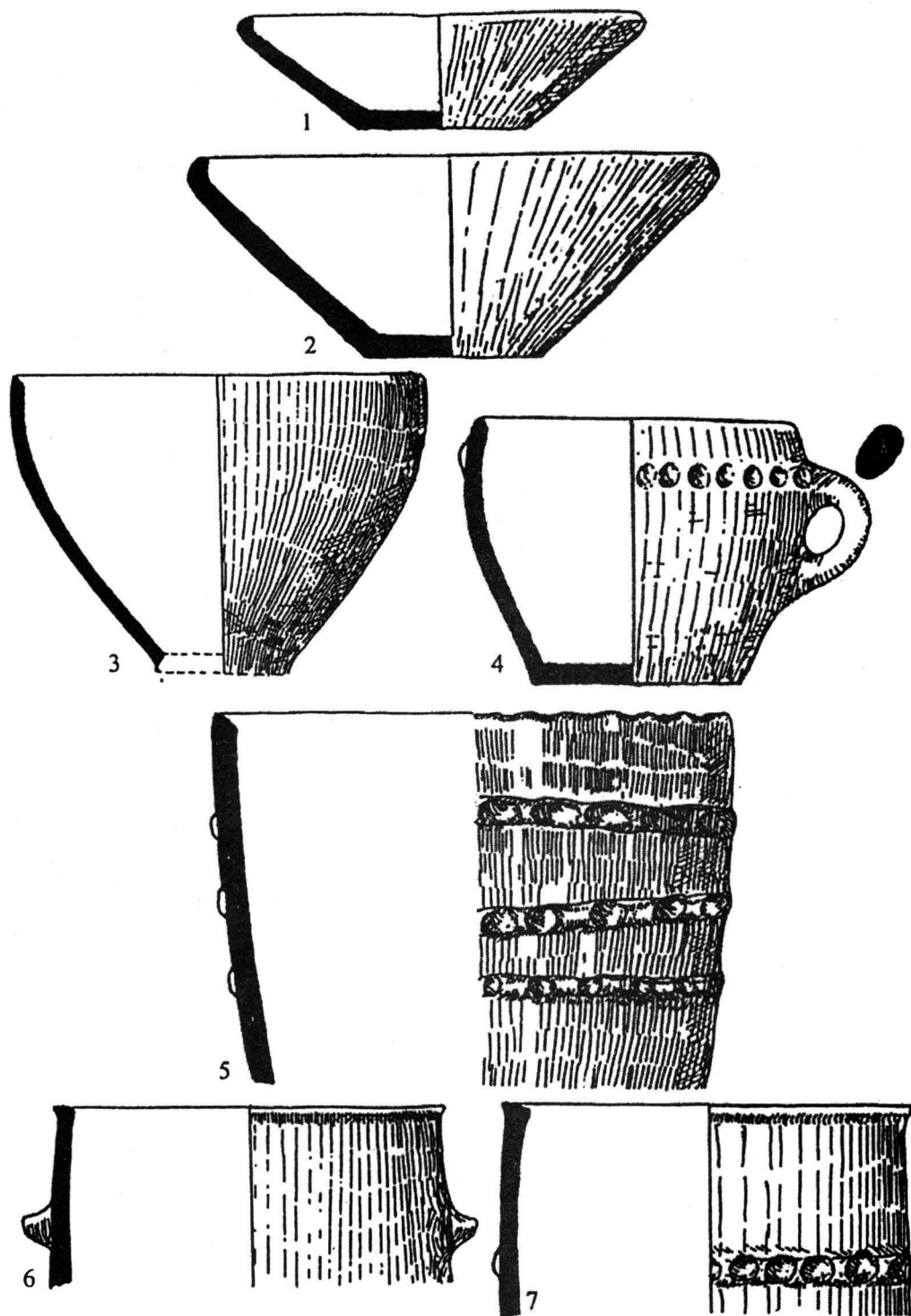

Fig. 34. Novoselskoe (Satu Nou)/1997. Sectorul "Sud-estic".
Groapa nr. 1.

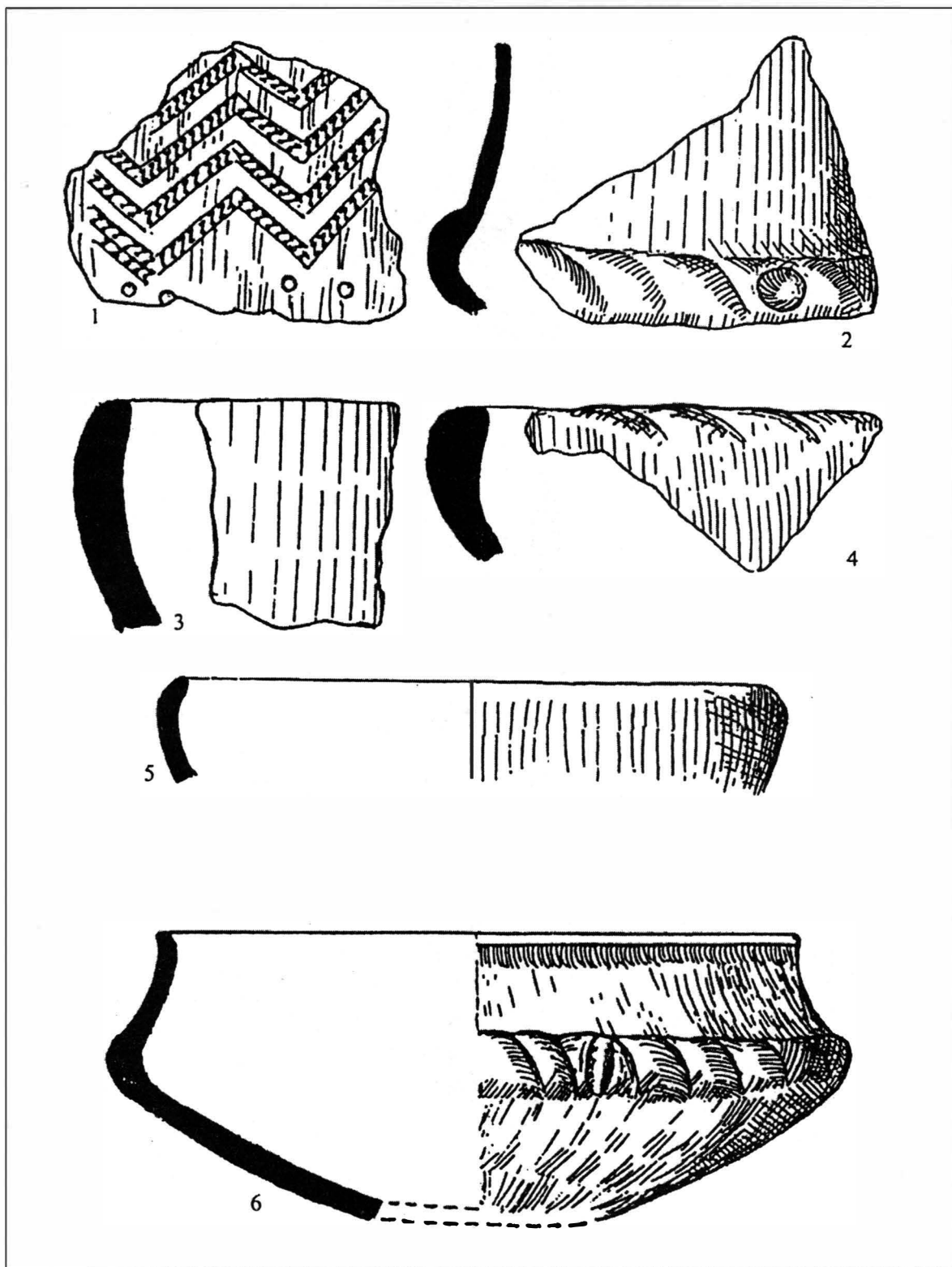

Fig. 35. Novoselskoe (Satu Nou)/1997. Sectorul "Sud-estic".
Groapa nr. 2.

Fig. 36. Satu Nou/1997-1998. Statistica complexelor arheologice descoperite.

Nr. Crt.	COMPLEXUL ARHEOLOGIC			CONTEXTUL DESCOPERIRII	EPOCA CULTURA	DATA secole	ILUSTRAȚIA Fig...../Nr.....
	TIP	FORMĂ	DIMENSIUNI				
Sectorul "Sudic"							
1	C1B1	O	A=1,80-2,30; L=4,65-4,75; l=2,25 - 2,40	S1□AB1	Getică	4/4III-1/1II a.Chr.	8-9; 23; 30/3,6; 37.
2	C2 Șanț1	SO	A=0,60-0,85; L=15; l=1,60-2	S1□ D1-3,C1-3	Romană	I-II p.Chr.	3/2;10/3;30/2,4
3	C3GR1	R	A=0,80-0,90; D=1,00	S1□ B2	Getică	III-I a.Chr.	10/2; 28/9;
4	C4GR2	R	A=0,40; D=1,00	S1□ B1	Getică	III-II a.Chr.	10/1;
5	C5GR3	R	A=0,40; D=1,15	S1□D5	Getică	III-II a.Chr.	11/1; 24;
6	C6GR4	O	A=1,35; D=1,50x2,50	S1□D3	Getică	III-II a.Chr.	12; 37;
7	C7GR5	O	A=1,25; D=1,35x1,70	S1□D3	Getică	III-II a.Chr.	13; 37;
8	C8GR6	O	A=0,60; D=1,40x1,80	S1□A2-A3	Getică	4/4II-1/2 I a.Chr.	11/2; 37
9	C9GR7	O	A=1,50-1,80; D=1,70x2,40	S1□B3	Getică	2/2 III a.Chr.	14; 28/11; 37;
10	C10GR8	T	A=0,70; Dg=1,35x1,65; Db=1,95x2,40	S1□C2	Romană	I-II p.Chr.	15; 37
11	C11GR9	O	A=0,38; D=1,20x1,40	S1□D3	Getică	La Tène	16; 37
12	C12GR10	R	A=0,60; D=1,15	S1□D2	Getică	La Tène	16; 37
13	C13GR11	T	A=0,63; Dg=1,20; Db=1,40	S1□D3	Getică	I a.Chr.	5/1; 17/1; 25; 26; 37
14	C14GR12	T	A=0,90; Dg=1,40x1,60; Db=1,80x1,90	S1□C3	Getică	II a.Chr.	17/3; 27; 37
15	C15GR13	R	A=0,30; D=1,30	S1□B3	Getică	III-II a.Chr.	17/2; 37
16	C16GR14	T	A=0,80; Dg=1,10; Db=1,47	S1□A3-□B3	Getică	III-II a.Chr.	18/1; 37
17	C17GR15	T	A=0,90; Dg=1,40x1,60; Db=1,70x1,90	S1□B2	Getică	III-II a.Chr.	18/2; 37
18	C18GR16	T	A=0,60; Dg=1,05; Db=1,10	S1□C2-C3	Getică	III-II a.Chr.	19/1; 37

Nr. Crt.	COMPLEXUL ARHEOLOGIC			CONTEXTUL DESCOPERIRII	EPOCA CULTURA	DATARE secole	ILUSTRATIA Fig...../Nr.....
	TIP	FORMĂ	DIMENSIUNI				
19	C19GR17	O	A=0,70; D=1,50x1,80	S1□C2	Getică	III-II a.Chr.	19/2; 37
20	C20GR18	R	A=0,55; D=1,10	S1□C3	Getică	III-II a.Chr.	21/2; 37
21	C21GR19	T	A=1,30; Dg=1,00; Db=1,90	S1□D2	Getică	III-II a.Chr.	20; 37
22	C22GR20	T	A=1,40; Dg=0,70; Db=1,60	S1□C1	Getică	III-II a.Chr.	22; 37
23	C23GR21	R	A=0,25; D=0,80	S1□A1	Getică	III-II a.Chr.	21/1;
24	C24GR22	T	A=0,70; Dg=1,05x1,20; Db=1,60x1,85	S1□A1	Getică	III-II a.Chr.	21/3; 37
Sectorul "Sud-estic"							
25	C25GR1	O	A=0,20-0,25; D=1,00x1,15	S5-S6	Hallstatt mijlociu	VIII-VII a.Chr.	31; 34
26	C26GR2	R	A=0,60; D=1,60	S5-S6	Hallstatt mijlociu	X-IX a.Chr.	32; 35
27	C27GR3	T	A=0,74; Dg=1,45; Db=2,20	S5	Hallstatt mijlociu	IX-VII a.Chr.	
27	C28GR4	T	A=1,20; Dg=1,40; Db=1,80	S6 (Cas)	Hallstatt mijlociu	IX-VII a.Chr.	33;
Sectorul "Sudic"							
28	C29M1	D	A=0,65; L=2,00; l=0,70	S1□B2	Modern		
29	C30M2	D	A=0,40; L=cca.1,00	S1□D2	Eneolitic		4/2; 12;
30	C31M3	?	A=0,12	S1□C3	Eneolitic		
31	C32M4	O	A=0,20-0,25; D=0,70x1,90	S1□C2	La Tène?		5/2; 22;
32	C33M5	?	A=0,60	S1□A1	Eneolitic		4/1; 15;
Sectorul "Nordic"							
33	Fortificație		Val + 2 șanțuri		Getică	IV-III a.Chr.	38

Fig. 37. Statistica materialului din complexe închise din sectorul "Sudic".

Tipul și numele complexului	Gr. 4	Gr. 5	Gr. 6	Gr. 7	Gr. 8	Gr. 9	Gr. 10	Gr. 11	Gr. 12	Gr. 13	Gr. 14	Gr. 15	Gr. 16	Gr. 17	Gr. 18	Gr. 19	Gr. 20	Gr. 22	Bordei nr.1	Șanț nr.1	Total fragm
Amfore																					
- pereți	10	8	35	65	30	4	4	4	26	2	4	20	-	14	1	-	-	-	168	60	459
- toarte	1	1	2	5	4	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	-	9	9	34
- buze	-	1	3	3	-	-	-	-	2	-	3	-	-	1	-	1	-	-	4	1	19
- picioare	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	1	7
Vase getice mod. cu mână																					
- pereți	-	8	37	19	19	4	5	11	12	2	4	2	2	10	22	1	1	1	109	37	306
- buză	-	1	8	5	1	-	2	2	5	-	2	-	1	1	1	-	1	-	28	2	59
- funduri	-	-	-	1	3	-	-	-	-	-	-	1	-	-	2	-	-	-	10	1	18
Vase getice mod. cu roată																					
- pereți	-	2	-	1	-	-	-	5	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	4	1	15
- buze	-	-	-	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	6
- toarte	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
- funduri	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	3
Lipitură pereți	-	200	12	48	8	1	-	13	24	-	-	-	-	5	3	-	-	-	51	19	384
Oase de animale	25	26	160	93 +25	82	4	51	83	23	-	12	8	1	7	2	-	2	-	190	187	956 981

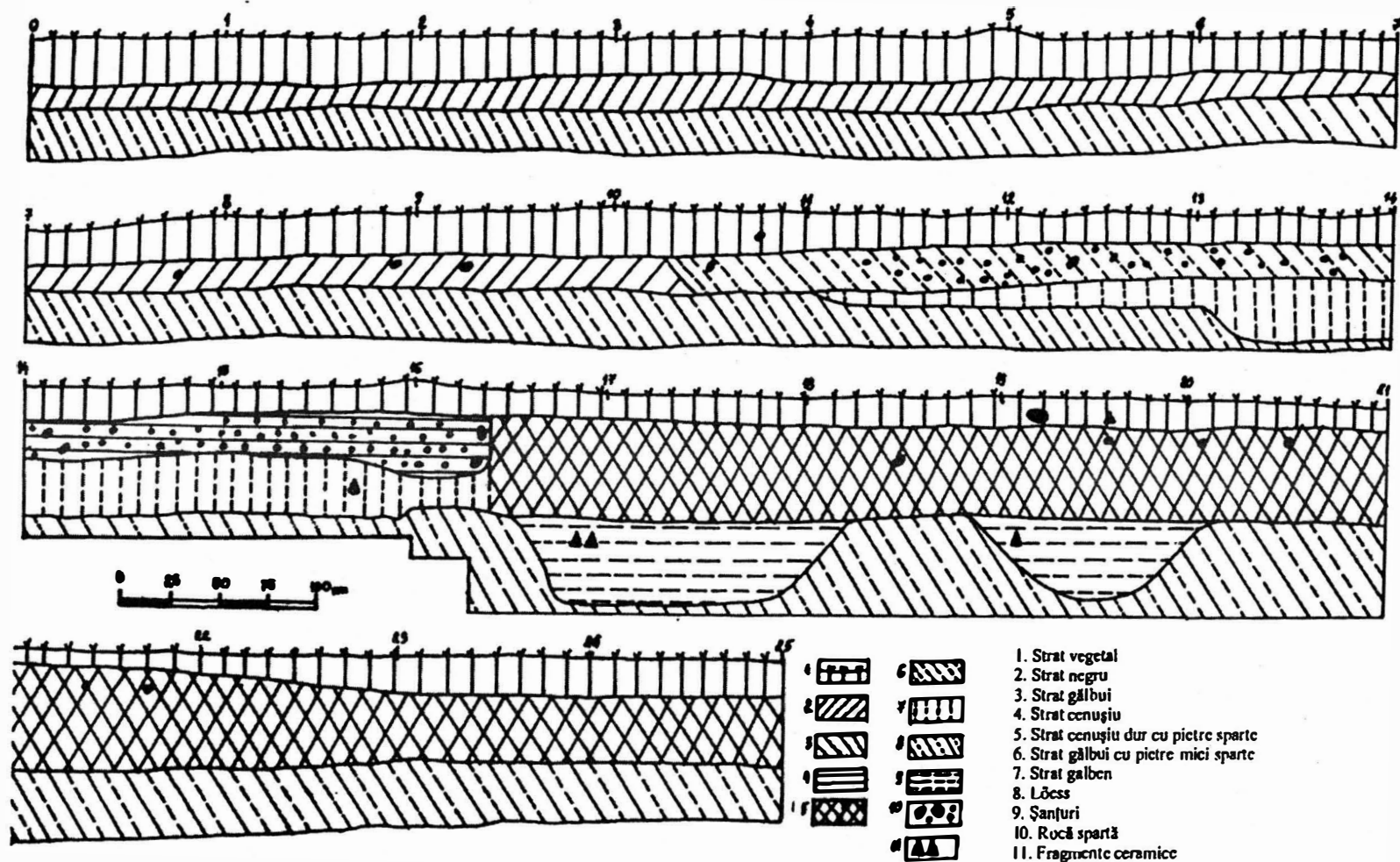

Fig. 38. Novoselskoe/1997. Sectorul "Nordic". Fortificație - profilul vestic al Secțiunii S1.

